

Koroška Kronika

Izdaja:
BRITANSKA
OBVEŠČEVALNA
SLUŽBA

Cene za naročnike
mesečno:

▼ tuzemstvu 2 šilinga
▼ inozemstvu 5 šilingov

POSAMEZNA
ŠTEVILKA 50 GROŠEV

Celovec, 17. septembra 1948

Leto IV.

Številka 38

Nova francoska vlada

Novi francoski ministrski predsednik Henri Queuille je sestavil novo vlado, v kateri je 32 ministrov in državnih tajnikov. Queuille je tudi finančni in gospodarski minister. Pet ministrov pripada socialistom. Republikanska ljudska stranka ima štiri ministre, radikalni socialisti imajo razen ministrskega predsednika še dva ministra v tej vladi. To sta Andre Marie, namestnik ministrskega predsednika in minister za pravosodje ter minister za šolstvo. Zunanji minister je zopet Robert Schuman.

Konferenca o italijanskih kolonijah

V ponedeljek se je pričela v Parizu konferenca štirih velesil glede bodočnosti bivših italijanskih kolonij. Konferenca se vrši v francoskem zunanjem ministrstvu. Prvi razgovori niso pripeljali do sporazuma. Pri teh razgovori so razpravljali o tem, če je ta konferenca konferenca zunanjih ministrov v smislu italijanske mirovne pogodbe. Čas, ki ga je imel svet zunanjih ministrov na razpolago za rešitev vprašanja bodočnosti italijanskih kolonij, je v sredo potekel.

Na predlog francoskega delegata, da bi mandat za bivšo italijansko kolonijo Somalijo dobila italijanska vlada, sta ameriški in britanski delegat pristala. Sovjetski predstavnik Višinski pa na to še ni mogel dati svojega pristanka, ker je moral vprašati za mnenje svojo vlado.

Odpust vojakov prekinjen

V londonskem parlamentu je bilo objavljeno, da bodo z demobilizacijo britanskih vojaških sil počakali še tri mesece. Istočasno bodo pospešili preskrbo in izdelovanje modernega orožja.

Češka delavska milica vključena v vojsko

Glavni tajnik češkoslovaške komunistične stranke Rudolf Slansky je izjavil pri zborovanju delavcev in vojakov v Kladnem, da bo delavska milica postala del čeških oboroženih sil.

Veliki oddelki milice so pokazali svojo silo preteklo sredo v Pragi pri pogrebnih svečanostih za pokojnim dr. Benešem.

Ko je označil milico kot »ponos naroda in teror za reakcionarje«, je Slansky izjavil: »Domači in tuji reakcionarji so hoteli ob priliki pogreba dr. Beneša storiti to, kar jim ni uspelo meseca februarja, toda sprimo budnosti komunistične stranke in delavskega razreda so se njihove namere izjale.«

Tajnik Slansky je dalje govoril o ilegalnih letakih, ki naj bi vzpodbujali narod k vstaji in k državnemu udaru.

»Ne bomo dovolili, da bi kdo po navodilih tujih imperialistov in Sudetskih Nemcev poizkušal motiti naš mir,« je pristavil.

MLADINA ZAPRTA

Jugoslovan. poročevalska agencija Tanjug poroča potom svojega praškega dopisnika, da je češkoslovaška policija ob koncu prejšnjega tedna zaprla več jugoslovanskih industrijskih vajencev, da bi jih zaslislala o izključitvi gotovih Jugoslovancev iz njihove skupine, kateri so podpirali Kominformovo kritiko proti jugoslovanski komunistični partiji.

Vajenci so odklonili, da bi podprli resolucijo, ki je zavzela stališče Kominforma

Na torkovi tiskovni konferenci v Berlinu je vojaški poveljnik ameriške cone Nemčije Clay izjavil, da se preskrba Berlina s prehrano po zraku čez zimo ne bo zmanjšala, ampak nasprotno, povečala se bo za 40% od sedanjega prometa. Upajo, da bodo dnevno lahko dostavljali 4.500 ton hrane za Berlinčane. Glede premoga bodo seveda težave, toda hrana je zagotovljena.

General Clay je dodal, da bo to dokazalo vsemu svetu tehnično moč ameriških zračnih sil. Poskušali bodo vse, da bi dosegli mirno rešitev obstoječega spora, in v to on popolnoma zaupa. Toda v vsakem primeru je za zimo vse pripravljeno. Vsi komunistični poizkusi, da bi prišli zahodni zavezniki v nemških očeh ob ugled, so propadli. Najboljši dokaz temu je bila velika protikomunistična demonstracija, pri kateri so sovjetske oborožene sile streljale na ljudi.

Trenutno so pogovori med štirimi voja-

Jugoslavija plačala ZD odškodnino

Ameriško zunanje ministrstvo je objavilo, da je Jugoslavija izročila Združenim državam ček za 17 milijonov dolarjev.

To plačilo je bilo izvršeno v smislu dogovora, ki sta ga sklenili obe državi 19. julija in so s tem popolnoma poravnane zahteve Združenih držav za ameriško lastnino, ki je bila podržavljena v Jugoslaviji. S tem so tudi poravnane vse druge denarne zahteve vlade Združenih držav proti Jugoslaviji z izjemo dobav po zakonu o posojilih in najemih med vojno in civilne podpore pred UNRRO, kar ureja drugi dogovor med obema državama.

proti maršalu Titu in jugoslovanskim komunističnim voditeljem, pripominja poročilo.

V preteklih treh mesecih, odkar je predsednik Gottwald razglasil generalno amnestijo, se je samo 600 čeških in slovaških političnih beguncev, predvsem iz ameriške cone Nemčije, vrnilo v Češkoslovaško.

UNO je potrdila obmejni spor

Opazovalci Združenih narodov na grški meji so potrdili grško trditev, da so jugoslovanske čete operirale v notranjosti Grčije. Opazovalci so izjavili, da so prošlo sredo videli trupla dvajsetih jugoslovanskih vojakov v jugoslovanski uniformi in to več sto kilometrov od meje.

Smatra se, da so sedaj prvič predstavniki Združenih narodov dejansko opazili uniformirane tuje čete na grških tleh.

George Stratos, grški vojni minister, je označil za »nedopustno« neko jugoslovansko uradno poročilo, ki pravi, da so Grki pričeli streljati na skupino jugoslovanskih vojakov »ki so po neprevidnosti zašli v megi na grško ozemlje.«

Minister trdi, da je jugoslovanska akcija bila v resnici »premišljena« napad, kajti zasliševanje ujetnikov je pokazalo, da so

škimi poveljniki prekinjeni. Upajo pa, da bodo s pogovori zopet kmalu začeli, ko bodo poveljniki dobili nova navodila.

V torek popoldne je sprejel sovjetski zunanji minister Molotov predstavnike treh zahodnih velesil. Trije predstavniki zahodnih velesil in sovjetski zunanji minister

so imeli daljši pogovor, ki je trajal poldrugo uro. Mislijo, da so predstavniki zahodnih velesil dobili nova navodila, vendar se o razgovorih ne ve ničesar, ker ni bilo izdano nobeno uradno poročilo.

Iz Londona poročajo, da bo britanski zunanji minister Bevin prihodnji teden podal izjavo o zunanji politiki.

Dr. Renner na Koroškem

Pretekli teden je obiskal Koroško zvezni predsednik avstrijske republike, dr. Karel Renner. Ob priliki slavnostne seje na deželni vladi v Celovcu je izjavil med drugim: »Imamo samo eno željo: trajno dobro sosedstvo! Samo en cilj: zgraditi to sosedstvo na gospodarskem in na kulturnem polju kolikor mogoče plodonosno.

In tako si želimo, da bi tega sosedstva ne motilo ponovno razvijanje vprašanja, ki je bilo po našem pravnem prepričanju rešeno pred tridesetimi leti s strani takratnega najvišjega foruma vseh narodov in z neoporečno svobodnim glasovanjem prebivalstva samega.

A imenu vseh Avstrijcev lahko izjavim:

Enotnost ameriške zunanje politike

Predsednik ameriške senatne komisije za zunanjo politiko senator Vandenberg je poudaril, da sta obe glavni ameriški stranki kljub razlikam glede notranje politike odločno enotni proti vsakemu napadalcu in proti sovražnikom svobode.

Vandenberg je dal imenovano izjavo po svojem sestanku s kandidatom za predsednika Združenih držav Deweyem in z njegovim svetovalcem Dullesom. Republikanski voditelji so imeli konferenco pred Dullesovim odhodom v Pariz na glavno skupščino Združenih narodov, ki se bo začela 21. septembra v Parizu.

Vandenberg je poudaril nadalje: »Opozarjamo svet, da je Amerika kljub notranjopolitičnim razlikam enotna v ščititvi svojih pravic kjer koli na svetu. Odločni

smo glede naše pravice, da dosežemo pravičen mir za nas in za vse narode, ki ljubijo mir. Amerika je združena proti vsakemu napadalcu in proti vsem sovražnikom svobode.«

Zasedanje Združenih narodov

Dne 21. septembra bodo v Parizu svečano pričeli glavno sejo Združenih narodov. V tem kritičnem času, ko niti v Kremlu niti v Berlinu ni prišlo do končnega sporazuma in ko obratno lahko trdimo, da je živčna vojna dosegla višek, ljudje vsega sveta z zaupanjem gledajo v edino ustanovo, ki še nadaljuje z mednarodnim sodelovanjem. Upajo, da bodo na tej skupščini dosegli nekaj pozitivnih uspehov. V vsakem primeru bodo na glavni seji imeli veliko dela. Mislijo, da se bodo odločili za ustanovitev neke posebne mednarodne policije pod nadzorstvom Zedinjenih narodov. Prav tako pa bodo tudi poskušali priti še enkrat do nadzorstva atomske energije.

Delegati, ki prihajajo v Pariz in se bodo te seje udeležili, pravijo, da so polni optimizma. Hoteli bi tudi, da bi tako mislili tudi vsi ostali ljudje, ki z zaupanjem gledajo proti Parizu.

To zasedanje utegne biti odločilno za usodo Združenih narodov, kajti bodočnost te organizacije je zelo dvomljiva. Ko so leta 1945 v San Franciscu sprejeli listino Združenih narodov, je vladalo splošno prepričanje, da bodo članice te organizacije, zlasti pa velesile, enotne vsaj v osnovnem pogoju za obstoj te organizacije, to je, da bodo voljne sodelovati. Nihče sicer ni pričakoval enotnosti v vseh vprašanjih, prav tako pa nihče ni pričakoval, da bo skoro vsak organ Združenih narodov pri skoro

(Nadaljevanje na 2. strani)

Po zemeljski obli

VELIKA BRITANIJA

Od 6. do 8. septembra je bil v Harvelu, kraju angleških atomskih obratov, sestanek predstavnikov ustanov za atomsko raziskovanje v Veliki Britaniji, Združenih državah in v Kanadi v namenu, da bi proučili rezultate skupne varnostne politike, ki jo vodijo te tri države na tem področju. Na prejšnjem sestanku, ki je bil lani v Washingtonu, so se ustanove sporazumele glede pravil, katere vesti v zvezi z raziskovanji in razvoji na tem področju je mogoče sporočiti javnosti in katere je treba držati v tajnosti. Prihodnji sestanek bo imel tudi smoter, da bodo ugotovili napredke, dosežene v zadnjih 10 mesecih.

JUGOSLAVIJA

Beograjski komunistični list »Borba« je poročal, da so v Budimpešti na seji takozvanih Balkanskih iger te igre ukinili na pismeni predlog romunske delegacije, ki pravi, da je Titova Jugoslavija napravila iz teh iger nekako buržujsko ustanovo.

»Borba« je to postopanje odločno napadla, češ, da hočejo vzhodnodemokratske države na ta način ponovno škodovati ugledu nove Jugoslavije in preprečiti inozemskim športnikom potovanja v Jugoslavijo, da ne bi videli njenega velikega napredka.

ITALIJA

Ob priliki otvoritve velesejma v Bozenu je izjavil italijanski zunanji minister, Carlo Sforza, da Italija upa ustanoviti carinsko zvezo z Avstrijo.

Italija je doslej obnovila okoli 90% svoje predvojne železniškega omrežja. V ta namen je uporabila denar, ki ga dobiva za prodajo blaga in opreme, ki jo dobiva po Marshallovem načrtu. Ko pride to blago v Italijo, ga oceni in lastni valut, to je v lirah in ga nato prodaja. Fond, v katerega se izteka izkupiček, se imenuje »lirski fond«, s katerim nato skupno razpolagata italijanska vlada in uprava za gospodarsko sodelovanje. Doslej je uporabila Italija iz tega fonda 80 milijard lir (140 milijonov dolarjev) za obnovo. 14 milijard lir je uporabila za obnovo železniškega omrežja in železniškega parka.

NEMCIJA

Po poročilih »New York Herald Tribune« je v zadnjem letu dezertiralo 13.000 sovjetskih vojakov samo v ameriško cono Nemčije.

Neko sovjetsko vojaško sodišče je obsodilo pet Nemcev, ki so jih po demonstraciji pri Brandenburških vratih aretirali, na 25 let prisilnega dela. Obtoženi so bili, da so napadli sovjetske državljane.

Ta obsodba, ki jo Američani v Berlinu označujejo za izključno politično, je izzvala v Berlinu in zapadni Nemčiji vihar ogorčenja.

Predsednik berlinskega mestnega sveta, dr. Suhr, je pri nekem protestnem zborovanju krščanskodemokratske stranke, socialnih in liberalnih demokratov zahteval ustanovitev mednarodnega odbora s sodelovanjem Nemčije, ki naj prouči obsodbe sovjetskega sodišča nad temi petimi Nemci.

Proti obsodbi so se izrekli tudi vsi voditelji demokratičnih strank in izjavili, da ostanejo zločini proti človečnosti zločini, pa naj jih stori katerikoli narod.

ZDRUŽENE DRŽAVE

Preston Delano, ameriški nadzornik za valuto, je izjavil v svojem letnem poročilu, da je povojna inflacija postavila Združene države na finančno preizkušnjo, na kateri morajo dokazati, da se sistem svobodne pobeude lahko v toliki meri disciplinira sam, da vzdrži. »Kazen za neuspeh pri rešitvi tega problema pa bi bil gospodarski pogrom neznankega obsega.«

Predsednik Truman, kandidat demokratske stranke pri prihodnjih predsedniških volitvah, je pričel s svojo volivno kampa-njo.

Truman je napravil kratko potovanje po zelo obljubljeni državi Michigan, ki je središče ameriške avtomobilske industrije. Tam je imel na »Dan dela«, ki je tradicionalni praznični dan ameriškega delavca, kar 6 govorov. Več kot 500.000 oseb ga je videlo in poslušalo njegove govore. 18. septembra pa bo pričel potovanje po zahodnih zveznih državah.

Predsednik je ponovno napadel 80. kongres, v katerem ima večino republikanska stranka, ter je zatrdil, da bodo ameriški delavci zgubili vse pridobljene koristi, če bodo republikanci zmagali na volitvah 2. novembra.

Najvažnejši govor je imel Truman v De-

troitu pod pokroviteljstvom ameriške delovne zveze in kongresa industrijskih organizacij, ki sta dva največja sindikata v Združenih državah.

V Detroitu je Truman dejal, da je pokojni predsednik Roosevelt s sodelovanjem kongresa, ki mu je bil naklonjen, odpravil mnogo zlorab, proti katerim se je borilo ameriško delovno ljudstvo, ter je izvedel socialne reforme s pomočjo konstruktivne zakonodaje.

Truman je osredotočil svoj napad na Taft-Hartleyev zakon, ki uravnava delovanje ameriških sindikatov. Zakon je bil izdan kljub predsednikovemu vetu.

Ameriško vojno letalstvo namerava izvesti v soboto polete preko vsega ozemlja Združenih držav. Leteče veletrdnjave, ki bodo vzletele v prekomorskih oporiščih, bodo morale preleteti brez pristanka 5 do 8 tisoč kilometrov.

FINSKA

Ameriška Export-Import banka je objavila podelitev posojila 5 milijonov dolarjev Finski za financiranje nakupa surovega bombaža v Združenih državah. Posojilo je odplačljivo v 15 mesecih po dva in pol odstotni obrestni meri.

Finska tekstilna industrija dela danes približno s 70% predvojno zmogljivostjo ter zavisí skoraj popolnoma od uvoza surovega bombaža iz Združenih držav. Večina proizvodov ostane doma. nekaj malega pa gre na Dansko in Norveško.

AVSTRIJA

Zvezni kancler dr. ing. Figl, je sporočil avstrijskemu ministrskemu svetu, da je politično zastopstvo federativne ljudske republike Jugoslavije napovedalo zavezniškemu svetu na Dunaju vrnitev avstrijskih vojni ujetnikov in sporočilo tudi točne dneve prihoda.

SOVJETSKA ZVEZA

Z dekretom z dne 30. avgusta tega leta je predsedstvo Vrhovnega sveta SSSR. odredilo, da ima vsak državlján in državljanka v Sovjetski zvezi pravico kupiti ali pridržati zase kot svojo osebno imovino po eno hišo za življenje v njej. Hiša ima lahko po eno ali dveje nadstropij in ne sme vsebovati več kakor pet sob.

Za vzdrževanje takšne hiše bodo lastniki hiš dobili od države kos zemlje, s katerim bodo trajno lahko razpolagali.

ŠVEDSKA

Ameriška uprava za gospodarsko sodelovanje — ECA je odobrila švedski posojilo 10 milijonov dolarjev za letošnje trimesečje julij—september. Švedska bo lahko z imenovanim posojilom nakupila blago na zahodni polobli ter v drugih izvenevropskih državah.

Sedanaj nakazilo švedski je samo začasnega značaja. Medtem pa bodo ugotovili podrobne potrebe švedske v okviru evropskega obnovitvenega načrta.

Po drugi strani pa je predstavnik ustanove ECA poudaril, da bo švedska lahko znatno pomagala pri obnovi Evrope s svojim izvozom lesa, koksa, železne rude, pirja in raznih kovin.

BOLGARIJA

»New York Times« objavlja poročilo svojega dopisnika iz Sofije, ki pravi, da je senca razdora v Kominformu zdaj legla tudi na Bolgarijo. Ni mogoče točno ugotoviti, kakšno razpoloženje prevladuje v bolgarski, to je komunistični stranki. Ni pa dvoma, da so dogodki v Titovi Jugoslaviji vplivali tudi na Bolgare.

Bolgarsko ljudstvo je presenečeno nad Titovo drznostjo in jo celo občuduje. Zraven skrbno opazuje potek boja med Kominformom in med Titovo partijo.

Razdor med Moskvo in Titom je Bolgarijo spravil v neprijeten položaj. Prišla je namreč v navzkrižni ogenj propagande z obeh strani.

Jugoslovanska komunistična partija je svojo propagando vrgla zlasti na makedonsko obmejno pokrajino Pirin, odkoder se širi čez mejo v Bolgarijo. Odmev te propagande med Bolgari je znaten ter povečuje občutek negotovosti, ki Bolgarijo zajema zaradi vedno hujšega boja med sovjetskimi in jugoslovanskimi komunisti.

Bolgari nič ne podcenjujejo Titove politične in stvarne moči ter s spoštovanjem gledajo na napadalnost jugoslovanske komunistične partije.

Nič manj kakor dogodki v Jugoslaviji je na bolgarsko javnost vplivala kriza v polj-

ski komunistični partiji, ki se je končala z odstopom dosedanjega glavnega tajnika Gomulka.

ALBANIJA

Centralni komite albanske komunistične partije je pozval albansko manjšino v jugoslovanski Macedoniji, naj uniči vse »šovinistične elemente in pripadnike Tita ter sovražnike jugoslovanskega naroda in albanske manjšine.«

Ameriški župani v Evropi

Župani štirih ameriških mest so prispeli v Evropo, da bi obiskali župane in županstva v več državah ter da bi se udeležili sestanka mednarodne zveze mest, ki bo v Haagu od 27. do 28. septembra. Smoter ameriških županov in njihovih evropskih tovarišev je razviti program za mednarodno sodelovanje med mesti; delovati pri ohranjanju miru in za demokratično krajevno upravo. Ta načela je začrtala ameriška konferenca županov, ki ima svoj sedež v Washingtonu.

24. oktober

„Dan Združenih narodov“

Predsednik Truman je proglasil 24. oktober za »Dan Združenih narodov«. V svojem govoru je pozval narod Združenih držav, naj izrazi javno podporo tej organizaciji.

Tudi zunanji minister Marshall, glavni odposlanec pri Združenih narodih, Warren Austin, in druge osebnosti so se pridružili Trumanu in pozvali Američane, naj podprejo »Dan Združenih narodov«. Marshall je označil Združene narode za »naše veliko upanje za miroljubni svet«. Sestavili so tudi odbor 60 odličnih državljanov, predstavnikov trgovskega, verskega, političnega in industrijskega življenja države.

Dan Združenih narodov nam lahko da otipljiv dokaz sile, ki predstavlja voljo navadnih ljudi vsake dežele, ki so odločeni ohraniti mir in svetovno varnost po Listini Združenih narodov. Navadni ljudje sveta imajo sedaj v Združenih narodih orodje, s katerim lahko spremenijo te želje v resničnost.

Indijske čete vkorakale v Haidarabad

V ponedeljek so v zgodnjih jutranjih urah vkorakale indijske čete s treh strani v kneževino Haidarabad. Uradno poročilo vlade dominiona Indije pravi, da je indijska vlada storila ta korak, ker je vladala v Haidarabadu nezakonitost in teror. Indijske čete imajo nalogo vzpostaviti red in mir.

Spor med Indijo in Haidarabadom se je pričel preteklo leto, ko je postala Indija samostojna. Prebivalci Haidarabada so po večini Hinduji. Vladar pa je mohamedanec. Kneževina Haidarabad meji z vseh strani na indijsko ozemlje. Vkljub temu pa se je vladar Haidarabada uprl priključitvi k neodvisni Indiji.

Vlada Haidarabada je izjavila, da je izvajala Indija na Haidarabad gospodarsko blokado. Spor med obema bo moral rešiti sedaj Varnostni svet, katerega prva naloga je ugotoviti, če je Haidarabad neodvisna država, kajti le neodvisne države smejo zahtevati, da reši spor Svetovno sodišče.

Zasedanja Združenih narodov

(Nadaljevanje s 1. strani.)

vsakem vprašanju ostro razdvojen v dolgotrajno nasprotujoči si skupini. Toda to se je v resnici zgodilo. Do razkola je prišlo najprej v Varnostnem svetu, nato v Glavni skupščini, potem pa tudi v vseh ostalih organizacijah, ki spadajo v okrilje Združenih narodov.

Od takrat naprej se je razdor širil in poglabljaj. »Dva tabora« sta očitno postala aksiom vsega političnega življenja. Združeni narodi zato v treh letih niso mogli izpolnjevati svoje naloge. Sestanki in seje Varnostnega sveta, glavne skupščine ter raznih odborov in pododborov so se spremenili v torišče besednih bitk med zastopniki dveh taborov.

V teh okoliščinah je pač težko napovedovati Združenim narodom kako uspešno bodočnost. Zato pa je bodoče zasedanje tako važno. Na tem zasedanju se bo namreč morda le dalo doseči boljše sporazumevanje med Sovjetsko zvezo in zahodnimi silami. Čisto gotovo lahko pričakujemo vsaj to, da bo napetost znatno popustila.

Medparlamentna zveza za atomsko nadzorstvo

37. konferenca svetovne medparlamentarne unije se je približala svojemu koncu z odobritvijo resolucije o mednarodni morali. Resolucija poziva narode, naj se spoznamo o nadzorstvu nad atomsko silo in nad drugimi orožji, katero bo zajamčeno z mednarodnimi pregledi.

Zastopniki vzhodnih evropskih držav so zahtevali, naj bi resolucijo omejili samo na izjavo, da je treba atomska orožja prepovedati. Združene države pa so poudarile, da je treba dodati, da mora biti zajamčeno zlasti učinkovito nadzorstvo. Ameriški senator Connally je v imenu Združenih držav poudaril, da Amerika hoče doseči učinkovito nadzorstvo nad atomsko silo, da bi bile tako svetu prihranjene grozote vojne. Morajo pa se mednarodnim pregledom podvreči tudi druge države, da bo tako nadzorstvo učinkovito.

Znano je, da so se razlike med sovjetskim blokom in večino Združenih narodov glede nadzorstva nad atomsko silo pokazale že tudi v komisiji Združenih narodov za atomsko silo. Predvidevajo, da bo vprašanje o atomski sili eno najvažnejših vprašanj na glavni skupščini Združenih narodov, ki se bo začela 21. septembra u Parizu.

Proslava stoletnice švicarske ustave

Reverend Thomas W. Fryer iz Novega Berna v severni Karolini je odpotoval v Evropo, da bo ob priliki stoletnice švicarske ustave izročil županu Berna zgodovinsko predsedniško kladivce. Kladivce je iz lesa ciprese v Novem Bernu (New Bern), ki so jo zasadili prvi švicarski priseljenci leta 1710, to je 66 let pred deklaracijo o ameriški neodvisnosti. Drevo uspeva še danes ter ga čuva kakor tudi ostale švicarske tradicije v področju več zgodovinskih družb. New Bern je prva od več švicarskih naselbin, ki so bile ustanovljene v zgodnji zgodovini Združenih držav.

V New Yorku bodo odkrili spomenik Fiorellu La Guardia

Predsednik združenja za počastitev Fiorella La Guardia, je objavil, da bodo odkrili marmornati spomenik nad grobom pokojnega newyorškega župana 19. septembra, to je en dan pred obletnico njegove smrti.

Istočasno so ustanovili tudi posebni sklad, ki bo nosil njegovo ime ter ga bodo uporabljali za pospeševanje idej, za katere se je La Guardia boril vse svoje življenje.

Vsi poznajo njegovo živo zanimanje za otroke, njegovo vero v prijateljstvo med narodi in v demokratične svoboščine ter njegovo zanimanje za umetnost in javno blaginjo.

Mauritius na poti do samovlade

Še ena britanska kolonija je 1. septembra storila važen korak na poti do samovlade.

Narod otoka Mauritius je slavil otvoritev novoizvoljenega zakonodajnega sveta. Volitve v ta svet so bile v avgustu ter so štiri petine volivcev šle to pot prvič na volišča.

Volitve so bile uspeh za indo-mauricijske kandidate, ki so dobili vseh devet sedežev v treh poljedelskih okrožjih. Sedanji svet je bil izvoljen na podlagi novega sistema, ki sloni na stalnem bivanju in pismenosti. Volivno pravico so imeli tako možje kot žene.

Britanski minister za kolonije Creech Jones je poslal poslanico guvernerju Mauriciusa, s katero izraža čestitke zakonodajnemu svetu.

Avstrija članica mednarodne banke in denarnega fonda

S podpisom posebnih sporazumov, ki jih je podpisal avstrijski poslanik v Združenih državah, je tudi Avstrija pristopila k mednarodni banki za obnovo in napredek ter k mednarodnemu denarnemu fondu. Pristop Avstrije k omenjenima ustanovama sta njuna guvernerja odobrila že meseca marca. Prispevek avstrijske republike k denarnemu fondu bo znašal 50 milijonov dolarjev. V istem znesku bo podpisala tudi rezervno glavnico pri mednarodni banki.

Mesto maršala Tita

Vtisi udeleženca Donavske konference

Preteklo je več kakor tri leta, odkar je hudo razbiti Beograd osvobodila Rdeča armada, katero so temeljito podprli maršal Tito in njegovi partizani — najmočnejša, najboljše organizirana in najstrašnejša vseh podtalnih sil, ki so se borile na vzhodni fronti.

Bila je le kratka in neznatna mednarodna borba, predno je prišla Jugoslavija popolnoma pod gospodstvo Sovjetske zveze, katere »lokalni predstavnik« Tito je od takrat bil nesporni diktator dežele, načelujoč eni sami stranki, torej praktično samogospodar.

Njegova vdanost Moskvi je postajala manjša in manj pomembna kot njegova lastna moč in posledice so se množile.

In sedaj stopa skoraj uniformirana puščoba in turobnost, ki nosi komunistično lice, preko vse Jugoslavije, nekdanje tako vse in brezskrbne države.

Beograd je zopet počiščen in večina ruševin iz za vojne je bila, če že niso popravljeni in sezidali novih stavb, vsaj odstranjeni. To je vse, kar bi se lahko reklo v prid tega glavnega mesta. Življenje je trdo do skrajnosti, ljudje so slabo oblečeni in togi.

Skušajo izhajati z obleko, ki jo dobavljajo državne oblačilnice, ki pa je izdelana iz malovrednega blaga in nobeno oblačilo ni lepo.

Zenskam se niti ne sanja o današnji novi modi z dolgim krilom, kajti za njih pomeni obleka samo nekaj, s čimer pokrijejo telo.

Dodatki k oblekam, kot so klobuki, nogavice, rokavice, lepe ročne torbice, kostumi, nakit itd. izgleda, da so prenehali obstajati in drugače zdravi slovanski obrazi, izgledajo nekažno zapuščeni in nenegovani. Nego malo uporabljajo v ljudski državi Jugoslaviji.

Večina trgovin, ki so bile vse »podržavljene« in pripadajo sedaj državi, so prazne; druge razstavljajo nekaj primitivnih vzorcev robe, za katero upajo, da jo bodo nekoga dne lahko prodajali. To so vzorci krznjenih plaščev, nakita, ur, fotografskih aparatov, čednih oblek in klobukov.

Po drugih izložbah so slike Tita, včasih je Marx poleg njega; pravtako velike slike Stalina so pričele izginjati, odkar obstoji spor s Kominformom.

Velike državne trgovine imajo sicer raznovrstno blago naproday, toda vse je slabo in nelepote ter drago.

Tudi se nihče ne potrudi, da bi podal razstavljenemu blagu kakšno privlačnost; celi svežnji zmečkanih, slabo ukrojenih moških oblek leže kar tako vrženi po izložbah, kakor so jih bili potegnili iz zabojev, kateri so prišli iz državne oblačilne tovarne.

Čevlje, katere so v srečnih dneh pred vojno najlepše in najprivlačnejše izdelovali posamezni čevljarji po lastnih osnutkih, sedaj izdelujejo množično in so le revna imitacija čevljev, ki jih nosijo na zapadu. Pomanjkljivi so čevljarski delavci in material, a cena čevljev je ogromna.

Vkljub pomanjkanju robe za prodajo in v kljub svoji splošni neprivlačnosti so trgovine, ki so odprte le po nekaj ur na dan, po navadi vedno polne. Ljudje čakajo, da

bodo trgovci odprli vrata in bodo mogli nekaj kupiti, kajti vsled povišanih plač po vsej Jugoslaviji, imajo ljudje sedaj denarja.

Mnogo potrebščin ima dvojno ceno. Če imate nakaznice, lahko kupite po nižji ceni; če pa ste jih že porabili, lahko kupite brez njih, seveda po višji ceni.

Tudi poljedelski delavci dobivajo nakaznice, pri tem pa morajo oddajati celotne pridelke — predvsem pšenico — državi, namesto, da bi spravili te pridelke v lastne shrambe ter jih prodajali na prostem trgu.

To je samo del Titovega načrta, da bi dobil obsežno podporo s strani kmečkega prebivalstva.

Po Beogradu kroži še vedno krilatica, ki pa je že nekoliko zastarela, da so moški opustili britje, kajti britvice so tako slabe, da poškodujejo obraz; da ženske ne uporabljajo pudra, ker kvari njihovo kožo in da nihče ne čisti zob, ker je baje zobna pasta strupena.

Beograd je vsekakor tiho in mirno mesto, ker je tukaj malo prometa. Novi krožni vozovi so lepi in zelo ugodni, toda vedno so prenapolnjeni.

Praktično se ne vidi drugih vozil po cestah. Samo člani tujih diplomatskih odposlanstev in pa nekaj starejših komisarjev imajo svoja vozila. Razen teh ni videti niti enega zasebnega avtomobila v današnjem Beogradu.

Izvoščkov je le nekaj in njih vozila so stara. Je tudi nekaj kočij na konjsko vprego, ki prevažajo potnike in prtljago s kolodvorja na gričevje izven mesta, toda ko-

nji so tako mršavi in izčrpani, da se človeku smilijo, da bi jih najemal.

Stari dnevi, polni vina, ljubezni in pesmi, so popolnoma izginili vsaj za vse druge razen za vladajoče.

Tukaj so različne pivnice kot nekakšne »kafane« v sredini mesta in pa ena ali dve »dobri« restavraciji, kjer pa med gosti večinoma prevladujejo inozemci.

Te restavracije so bile za časa zadnje donavske konference oskrbovane s posebno »zaprado« hrano, kajti potrudili so se nekoliko, da bi prepričali zapadne delegate in novinarje, da so življenjski pogoji v Beogradu normalni, toda ta olajšava je bila takoj ukinjena, čim se je konferenca končala.

Ni več veselih počitniških krajev, kjer je človek morda pil izborni slivovko ter je del domače srbske jedi, kot so raznjiči in čevapčići, ali prašička, pečenega na ražnju, in pri tem poslušal cigansko glasbo.

Danes po beograjskih restavracijah ni glasbe, hrana nasiti človeka le za silo in je brez okusa.

Občudoval sem dostojnost, ki je privredila upravniku Ljudske restavracije od tega, da je na jedilni list napisal namesto »Roast beef in pečen krompir« — »krompir, zabeljen z mesnim sokom in meso.« Po navadi po vsem Beogradu ni mesa.

Tukaj še vedno vlada resno pomanjkanje stanovanj in najemina je izredno visoka. Naravno, inozemec mora plačevati več kakor Jugoslovani.

Prostor okrog Titovih najljubših bivališč (ima jih četvero) je popolnoma izključen iz prometa. Obdajajo ga visoke kamenite stene, bodeča žica in težke patrole Titove posebne telesne straže.

C. H.

Kaj se je zgodilo z znanim „V-orožjem?“

Kaj se je zgodilo z orožjem, o katerem je Hitler toliko govoril v svojih zadnjih govorih? To je bil verjetno »V 2 s«, ki ga on ni imel več časa uporabiti.

V Novem Meksiku, sredi neke puščave, so ameriški inženirji zgradili neke vrste »tajno nemško ozemlje« — t. j. po vzorcu nemške tovarne v Peenemündu za izdelovanje orožja »V 2 s«. Amerikanci imenujejo ta kraj »Beli peski«.

Tam delajo tisti nemški strokovnjaki, ki so pripravljali prvi poizkus bombardiranja Londona s tem orožjem pred štirimi leti. Delajo z istim materialom kakor v Peenemündu in delajo enake poiskuse kakor tam.

Toda vendar je razlika med »Belimi peski« in Peenemündom. »V 2 s« uporabljajo sedaj kot orodje za iznajdbe in ne več kot orožje za uničevanje. Na podlagi del teh učenjakov je sedaj mogoče dajati vremenska poročila 200 kilometrov daleč naokrog, kar do sedaj ni bilo mogoče. Ameriške čete so zaslegle okrog sto kosov tega orožja, ko so zasedle Goringovo podzemeljsko tovarno pri Nordhausenu.

Sedaj, v mirnem času nosijo letala za dolge polete namesto bomb znanstvene merilne aparate. Termometri, ki so nameščeni na letalih, kažejo zračno temperaturo okrog 100 kilometrov visoko in jo sporočajo nazaj potom radia. Kakor je bila prej naloga »V 2 s«, da leti čim bolj daleč, tako je sedaj njegova naloga, da leti čim više in iz te višine sporoči o vremenskih spremembah. Neke posebne vrste steklenic na tem letalu se same odpirajo v različnih višinah in zrak, ki pride v steklenice, služi potem za znanstvena raziskovanja.

Tudi biološka raziskovanja delajo s tem letalom. Z njegovo pomočjo je postalo lažje proučiti skrivnostne kozmične žarke, ki prihajajo iz nepoznanega vsemirja, ki je še bolj daleč kakor pa je takomenovana »Mlečna cesta«.

Na letalu so tudi kinematografske kamere, ki so zavarovane s posebnim oklepom, ker letalo leti s hitrostjo 2500 kilometrov na uro. S temi kamerami je bilo mogoče fotografirati našo zemljo iz višine okrog 100 kilometrov.

Tudi vse ostale vrste »V« bodo uporabili za podobne namene.

Poleg tega učenjaki upajo, da bo mogoče narediti neke vrste veleletalo vrste »Nep-tun«, ki bi se dvignilo lahko 300 kilometrov nad zemljo in bi letelo s hitrostjo 5000 kilometrov na uro.

Zanimivo je življenje v »Belih peskih«. Tam živijo v neprestani vznemirjenosti. Nikdar ne vedo, kako bo uspel nadaljnji poizkus in vsak neuspeli poizkus pomeni izgubo dragocenega znanstvenega materiala. Kadar pa poizkus uspe, pomeni, da je napisana nova stran človeškega znanstvenega dela v našem času.

Bratislavski kongres intelektualcev

Slavni britanski biolog in znanstveni pisatelj dr. Julian Huxley, ki je tudi glavni ravnatelj Vzgojne, znanstvene in kulturne organizacije Združenih narodov (UNESCO) je dal pred kratkim v Parizu izjavo, s katero izraža svoje nezadovoljstvo in razočaranje nad rezultati kongresa intelektualcev, katerega se je udeležil v Bratislavi.

»Upal sem — pravi Huxley — da se bo mednarodni kongres intelektualcev baval izključno s problemi sodelovanja za mir na področju znanosti in kulture. Sprejel sem povabilo za enega pet predsednikov konference ter sem sodeloval pri delu kot zasebni državljani, potem ko sem dobil zagotovilo od glavnega tajnika in od organizatorja, da bo konferenca iz čisto kulturnih smotrov.

Na nesrečo pa temu ni bilo tako ter je kongres zašel na politična področja. Poleg tega ni bilo na njem nobenega razpravljanja, velika večina govorov pa so bili bodisi čisto marksistične analize sedanjih dogodkov ali pa polemični napadi na politiko ter kulturo Amerike in Zahoda.

Nisem podpisal končne resolucije, ki so jo predložili na konferenci. Resolucija niti ne omenja mnogih važnih vzrokov, ki lahko vodijo do vojne, pač pa pripisuje odgovornost za sedanje stanje položaja majhni skupini egoistov v Ameriki in Evropi, ki so podedovali fašistično idejo o rasni nad vrednosti in o zanižanju razvoja.

Ta sestanek znanstvenikov, umetnikov in piscev mnogih držav bi bil lahko dragocena prilika za spravo takozvanih stališč Vzhoda in Zahoda na intelektualnem in kulturnem področju. Jaz pa lahko izrazim edino le svoje obžalovanje nad dejstvom, da niso hoteli izkoristiti te prilike.«

Zmote o evropskem obnovitvenem načrtu

Ameriški predstavnik v Gospodarskem in socialnem svetu ZN Willard L. Thorp je na svetovnem ženevskem sestanku podal izjavo o razvoju evropskega obnovitvenega načrta in o cilju, ki ga ta namerava doseči. Ta izjava je sledila napadu sovjetskega delegata Arutiniana na obnovitveni načrt. Ta je hotel dokazati, da ima načrt namen zagotoviti Združenim državam politično in gospodarsko gospodstvo nad sodelujočimi državami.

Ameriški predstavnik je med drugim rekel:

»Sovjetska razlaga obnovitvenega načrta sloni na zgrešenem razumevanju treh glavnih načel, na katerih temelji evropska obnova. Prvo načelo določa vodilno vlogo, ki jo morajo imeti evropske vlade pri izvajanju obnove. Evropske države so osvojile Marshallovo stališče, da je za uspešno obnovo potrebno načrtno in vzporedno sodelovanje evropskih držav. Evropske vlade so se na pariškem sestanku sporazumele o medsebojnem sodelovanju in so ustanovile v ta namen posebno organizacijo. Združene države se niso udeležile pariškega sestanka, čigar sklepi slonijo na svobodni volji posameznih držav.

Večji del zamišljenih ukrepov in vsi pri-

četni načrti izvirajo od evropskih vlad. Ameriška vlada prihaja pri tem v poštev edino kot računar, ki primerja evropske zahteve s sredstvi, ki so na razpolago v Združenih državah in drugih krajih. Kdor predstavlja evropski obnovitveni načrt kot ameriško zamisel, kot ameriško zaroto, žali težko evropske države, ki so toliko prispevale k uresničenju te zamisli.

Druga zmota nasprotnikov obnovitvenega načrta izvira iz nepravilnega razumevanja značaja in notranje ureditve držav, ki sodelujejo pri obnovi. So to države ki se svobodno upravljajo in ki svobodno imajo politične stranke z različnimi stališči. V teh državah vlada svoboda tiska, ki razpravlja, kolikor hoče, o vseh vprašanjih in so svobodne volitve, ki ustvarjajo vlade, odvisne od volje državljanov. Nesmiselna je trditev, da so te države pristale na gospodstvo neke tuje države v pogledu svoje notranje in zunanje politike.

Tretja zmota nasprotnikov je v tem, da razpravljajo še vedno o obnovitvenem programu, kakor je bil ta pred kakim letom, ko so se pojavili šele njegovi prvi obrisi, a ne takšen, kakršen je danes, ko se uresničuje. Na obnovitveni načrt je treba gledati kot na stroj, ki ima krepko podlago, katerega je omogočila Združenim državam, da so dale na razpolago velika denarna in materialna sredstva, da so ustanovile svojo upravo za gospodarsko sodelovanje, in katerega je omogočila evropskim državam ustanovitev njihove lastne obnovitvene organizacije za primerno upravljanje programa.

Program sloni danes na zakonih in sporazumih in ne bi smeli o njem razpravljati na podlagi zasebnih mišljenj neodgovornih oseb.

Osnovna obdolžitev sovjetskega zastopnika prikazuje evropski obnovitveni načrt kot sredstvo ameriške ekspanzionistične politike v korist ameriškim »monopolistom«.

Američanom očitajo, da izvažajo v Evropo več kot kdaj koli. Vendar je povečanje ameriškega izvoza osnovano na zahtevah evropskih vlad in poslovnih ljudi. Vrednost izvoza visoko prekaša sedanjo in bodočo plačilno zmoglost evropskih držav, kar je dokaz, da hoče Amerika Evropi zares pomagati.

Namen evropske obnove je, da odstrani odvisnost Evrope od Združenih držav, da zviša evropsko proizvodnjo in s tem omogoči evropskim državam, da se postavijo na lastne noge.

Združene države obdolžujejo, da hočejo spremeniti gospodarski stroj evropskih držav. Najboljši odgovor na to obtožbo je dejstvo, da odločajo evropske države same o tem stroju.

Dvostranski dogovori ne vsebujejo niti najmanjše določbe o kakšnih obveznostih v pogledu sprememb v gospodarskem stroju podpisnic.«

(»Manchester Guardian«)

Razkol med komunisti v Trstu

Zmugujejo „pravi rdečkarji“

To mesto, kjer se dvoje vrst komunistov bori med seboj, da bi si pridobili delavce, je sprejelo vest o Ždanovi smrti na dva načina. Titovi komunisti so mnenja, da je bil bržkone »odstranjen« in da bo odslej vodil Kominform bolj zmeren in manj fanatičen vodja. Po drugi strani pa so boljševiski komunisti v znak žalovanja spustili zastave na pol droga po vseh tovarnah in v pristanišču.

Trenutno je vsaka posamezna komunistična organizacija v Trstu razdvojena in ima po dva izvršna odbora, ali »pravi rdečkarji« pridobivajo vsak dan, toda ne na novih članih, temveč na avtoriteti med delavstvom. Vodje Titovih komunistov se nahajajo v »pregnanstvu« okrog ogla na trgu Capo d'Istria. Morda vsled tega, ker je še vedno v veljavi nalog zavezniške vojaške vlade za njihovo aretacijo (zaradi ilegalne splošne stavke pred 18 meseci), ali pa so jih »pravi rdečkarji« spodili iz njihovih pisarn in domov.

Sedanji vodja tržaških boljševikov je signore Vidali, rojen v Muggia blizu Trsta, star okrog petdeset let. Imel je važno partijsko mesto v Mehiki za časa Trockijeve smrti, pozneje v Španiji in sedaj tu. Medtem ko so pred nekaj meseci oni komunisti, ki so bili Titovi pripadniki, sprejemali ljudstvo po partijskih pisarnah v Trstu z

veliko domačnostjo, je signore Vidali sprejemal ljudi, kot da je že predstavnik neke veleisle. Napram posebnemu dopisniku je dejal:

»Zakaj sumite, da bi bila Ždanova smrt naravna? Angina pectoris je zelo nagla bolezen. Nek drug član Politbiroja bo prevzel vodstvo in Kominform bo brez vsake spremembe nadaljeval s politiko proti Titovim socialistom. Nihče se še ni z uspehom odcepil od boljševiske partijske linije in dogodki v Jugoslaviji bodo slej ko prej to potrdili. Nesmisel je govoriti o ruski invaziji v Jugoslaviji. Neposredna ruska akcija glede Trsta bo sledila pri zasedanju Združenih narodov, ki bo ta mesec v Parizu.

Angleško-ameriški sektor Svobodnega ozemlja je miren in življenjski položaj dober. Letošnja Marshallova pomoč je znašala 18.000.000 dolarjev, od katerih je šlo 12.000.000 za prehrano in 6.000.000 za lajdjedelnice. V pristanišču je potopljenega okrog 30.000 ton starega železa. Sedaj to železo naglo dvigujejo. Prihodnje leto bo dobilo dvajset tisoč delavcev zaposlitev po ladjedelnicah in jeklarnah. Neko dublinsko velepodjetje je sedaj poslalo svoj parnik v Trst, da ga tukaj popravijo, kajti »tukaj delajo dobro in poceni«.

ZLATI BUDDHA

Guverner je v krasni beli tropski obleki sedel za pisalno mizo, mečkal z roko svojo veliko brado in pričakujoč gledal proti vходу. Tam sta ravno oba indijska vojaka, ki sta stražila pred vrati, odgrnila draguljasto zaveso in spustila v sobo velikega suhega moža.

»S pagode (budistični tempelj) v Rangunju je bil ukraden majhen Buddha,« je dejal guverner po kratkem pozdravu in udaril z roko na popisani papir, ki ga je imel pred seboj. Približno deset cm visok itd. — majhen kip torej, katerega vrednost glede na zlato ni zelo velika, pač pa je to tisočletna relikvija.

»V Rangunju, ste rekli, gospod?«
»Točno, Hugh,« je pokimal guverner, na žalost se to tiče nas tu v Bombay-u. Danes sem s pomočjo letečega kurirja dobil to pismo od svojega kolega v Rangunju. Pri duhovništvu tamkaj je veliko razburjenje, kajti — hm — neki belec je v zvezi s tem. S soglašanjem visokega duhovnika pagode bodo to zadevo začasno prezrli. In oni mož, za katerega domnevajo, da ima v posesti Budo, pride sem.

»Nobenih dokazov, da je kip ukradel?«
»Ukradel?« Guverner je dvignil roke in mahal z njimi. »Ugrebil ga je. Kradejo samo revni ljudje, dočim milijonar ugrablja ali pa trpi na kleptomaniji (= strast kraje) ...« Mogočni si je nadel očala in prebral nekaj iz pisma:

»... Tu sem je pripotoval neki g. Wood, milijonar na dolarjih. Prišel je s svojim šoferjem in kupoval antikvitete. Med drugimi je obiskal tudi omenjeno pagodo, se očitno zaljubil v zlatega Buddho ter nad duhovniku ponudil zanj do dvesto tisoč dolarjev. Ta je seveda odklonil. Tri dni pozneje je kip izginil. Tedaj je moja policija obkolila g. Wood-a in njegovega šoferja s krdelom zanesljivih domačinov, ki so na skrivaj in na žalost zaman preiskali milijonarjevo prtljago v hotelu ter nato še njegov voz. Včeraj so Amerikanci s »City of Manchester« odpotovali proti Bombayu; na krovu je tudi ta avtomobil. In sigurno zlato Buddha ravno tako. Stavim, da je spretno skrit nekje v avtomobilu. Mogoče so vaši stražniki spretnejši in prebrisanejši od mojih ...«

Mihajl Zoščenko:

Velika umetnost

Ta zgodba je resnična. Dogodila se je v Astrahanu. Neki igralec mi jo je pripovedoval.

To-le mi je pripovedoval:
Vi me vprašujete, meščani, če sem bil igralec. Da, bil sem. Igral sem v nekem gledališču. Prišel sem v stik z visoko umetnostjo.

Jasno, če natančneje pomislimo, bomo tudi v umetnosti našli mnogo dobrega. Pri deš n. pr. na oder, publikum zija nate, kar pomeni toliko kot: le brez strahu, Vasja! Na drugi strani jim daš pa ti znamenje, ki pomeni: le brez skrbi, meščani, mi že znamo svojo stvar. Če pa natančneje premislimo, vidimo, da ta poklic nima prav nič dobrega na sebi. Samo kri si pokvariš pri njej.

Igrali smo n. pr. nekoč »Kdo je kriv?« Zelo močna stvar. In tam je v nekem dejanju prizor, da napadejo roparji nekega trgovca. To se vrši jako naravno. Trgovca mora križati ter brcati z nogami. Oropajo ga popolnoma. Strahoten prizor.

Torej tega smo igrali.

Tik pred pričetkom predstave je igralec, ki naj bi igral vlogo trgovca, pil. V razgretosti vprizoritve ga je pa pijača tako zdelala, da ni in ni mogel več obvladati svoje vloge, kot smo videli. Komaj je stopil pred rampo, že je namenoma z nogami razbil celo vrst žarnic.

Režiser Ivan Pavlovič mi je tedaj rekel:

»V drugem dejanju ga ne bomo več pustili na oder, sicer nam pobije vse luči. Mogoče bi ti igral namesto njega? Publiko je itak trapasta in ne bo nič opazila ...«

Dejal sem: »Jaz, meščan, na noben način ne morem nastopiti. Rajši me nikar ne prosite za to!«

Ivan je odgovoril: »Pomagaj nam iz zagate, bratec! Vsaj za eno dejanje! Mogoče se bo falot ta čas streznil. Nikar mi ne uniči tek težko priborjenih sadov!«

In dosegel je mož končno svoje. Nastopil sem. Nastopil sem v suknjiču in hlačah, kot je stalo v igri. Moja lastna obleka. Samo brada ni bila moja. Tako sem stopil pred občinstvo.

Publikum, četudi trapast, me je takoj spoznal.

»O,« so vpili. »Vasja bo igral! Le nič strahu nikar!«

Rekel sem: »Strahu jaz nimam, meščani;

Guverner je zopet snel očala in se naslonil nazaj. »Tako daleč je torej prišel moj kolega v Rangunju. Ostalo in nadaljnje, Hugh, prepustim vam. Pokažite, da je naša policija tu zares boljša. Druga poročila iz Rangunja lahko dobite na svoji pisalni mizi. Predvsem pa, delajte oprezno in taktčno, veste — v vsem drugem imate od mene opolnomočenje!«

Potem ko se je »City of Manchester« vsidrala v пристanišče, je v senci carinarnice sedelo pripravljenih devet avtomehanikov.

V belem poslopju, v katerem sta poslovali obalna policija in carinska oblast, je nek velik suh mož g. Woodu takole govoril: »Na žalost boste lahko dobili svoj avto šele čez nekaj ur. Seveda samo formalnost, toda dan je bil ukaz, preiskati vsa vozila, ki se izkrcajo. Zgolj sredstvo proti tiho-tapljenju opija.«

G. Wood si je s črtastim robcem obrisal pot s širokega čela, se obrnil k svojemu vozniku in rekel: »Ostanite torej pri vozu, Ivan, in pridite v hotel takoj, ko bo postopek mimo.«

Avtomehaniki so razložili in razstavili avtomobil. G. Hugh je najprej celo malo pomagal, odvrtil hladilca in pogledal noter, toda nato je prepustil delo strokovnjakom. Noben votel prostor ni ostal prikrit, celo obroče so, potem ko so izpustili zrak, natančno preiskali. Voznik je sedel na zaboji in kadil. »Veseli me,« je rekel enkrat gospodu Hughu, »da bo avtomobil tako dobro očiščen in prečiščen. Potem naj še takoj premenjajo olje.«

Čez eno uro in pol si je bil Hugh o zmotni akciji na jasnem. Ker ga sestavljanje avtomobila ni zanimalo, se je obrnil na voznika Ivana: »Bi hoteli iti z menoj na pol formalno telesno preiskavo? Pojdite naprej, prosim!«

V nekem majhnem prostoru sta voznika Ivana preiskala dva belo oblečena policjska uradnika. Šlo je hitro, kajti skoraj deset cm visok kip se težko da pogoltniti.

Ko je voznik nato zapustil sobo in sam korakal po praznem hodniku, se je režal na vsa usta. Bolje bi bilo, da bi tega ne bil storil, kajti za okenčkom, ki je iz neke stranske sobe vodil na hodnik, je stal g.

umetnik je namreč tako pijan, da ne more priti pred rampo. Bruha!«
Igra se je pričela. Igram trgovca. Kričim, bijem z nogami po razbojnikih. Tedaj začutim, da mi eden izmed amaterjev stvarno sega v žep. Zapnem si suknjič tesneje, hočem se malko oddaljiti od umetnikov.

Posreči se mi. Prebijem se skozi nje, vpi-lim enega po čeljusti, bogme!

»Ne hodite mi blizu, pasjeglavci, svetujem vam, pri Bogu!«

Oni pa silijo, kot stoji pač v igri, vse bliže in bliže k meni. Izvlečejo mi iz žepa denarnico in lotili so se že ure.

Jaz rjovem, a ne več z mojim naravnim glasom: »Na pomoč, meščani! Zares me bodo oropali!«

Divje odobravanje. Občinstvo, trapasto kakor že je, ploška, kriči, vse začudeno: »Dobro, dobro, Vasja! Uidi jim rajši, daj jim po črepinjah, hudičem!«

»Ne pomaga nič, bratje!«

In zopet udarim enega po goltancu. Tedaj zapazim, da teče enemu izmed amaterjev iz nosa kri, ostali pa baš zaradi tega šele tedaj pridejo v element.

»Bratje,« kričim, »kaj se to pravi? Zakaj moram toliko trpeti?«

Tedaj pomoli izza kulis režiser svoj nos.

»Bravo, Vasja,« reče, »ti igraš čudovito. Le tako dalje.«

In uvidim, da je vse moje kričanje zaman. Kajti naj rjovem, kolikor hočem, vedno se imenito strinja s prizorom.

Padem na kolena.

»Bratec,« prosim, »režiser Ivan Pavlovič, ne morem več! Spustite zastor. Uropali mi bodo zadnji prihranek!«

Mnogo teaterskih strokovnjakov je tedaj zapazilo, da teh besed v igri ni in stopili so izza kulis. Tudi sufler — hvala mu! — je zlezel iz svoje omare.

Dejal je: »Zdi se mi, meščani, da so trgovcu zares iztrgali denarnico!« Spustili so zagrinjalo. V zajemalki so mi prinesli vode in pil sem jo.

»Bratec,« sem dejal, »režiser Ivan Pavlovič, kaj naj se to pravi? Med igro mi je nekdo izmaknil denarnico!«

Tedaj so preiskali amaterje. Toda denarja niso več našli. Prazno denarnico je nekdo vrgel med kulse, denar pa je izginil, kot bi ga bil odpihnil.

In ljudje še govore o umetnosti — jaz vem, kaj to pomeni, jaz sem sam igral!...

Hugh in čakal, kakšen obraz bo naredil ta mož, ko se bo čutil neopazovanega. Zdaj je zvedel vse.

Drugo jutro so ugotovili, da je bil avtomobil tekot noči ukraden iz garaže. G. Wood je bobnel in rjovel ter po napadu rekel svojemu vozniku: »Tega naj smatram za voznika, ki kar pusti, da mu za hrbtnom ukradejo avtomobil? Tepec!«

»Potem sva midva oba,« je odvrnil voznik razmeroma brez vljudnosti. »Toda meni zadeva kljub temu ne ugaja. Če ne tiči za tem oni suhi mož od včeraj?«

Po daljšem posvetovanju s svojim voznikom je Mr. Wood poklical policijo. Predvidevala sta, da bo prišel kak uradnik. A kmalu nato se je prikazal g. Hugh.

»Midva sva se pač že videla,« je menil g. Wood malo presenečen.

»Pač,« je odvrnil g. Hugh. »Ravno včeraj sem imel službo na пристanišču. Moja služba je namreč zelo vsestranska in naporna. Za kaj pa gre, prosim?«

»Ponujam pet tisoč dolarjev za plačilo, ker ste zopet sestavili moj avtomobil.«

»Hm, za pet tisoč dolarjev dobite dva taka.«

»In, če bi jih deset mogel dobiti, bi vendar zopet želel svojega.«

»Storili bomo vse, kar je mogoče, čeprav ne vem, če bo kaj uspeha iz našega računka.«

»Takoooo —? Tedaj mirno dodajte vsoti eno ničlo. Tudi ni potreba, da vaš šef, policijski prefekt o tem kaj zve. Vi samo vtaknite plačilo v žep in nihče vas ne bo zavidal. Saj se vendar razumemo?«

»Zelo. Vsekakor ste se pocenili!«

»Kako?«

»V Rangunju vam je bil Buddha vreden še dvesto tisoč. In zdaj, popolnoma med nami: Vaš avtomobil imam jaz. Nadaljnje prizadevanje z vaše strani je brez smisla, jaz sem nepodkupljiv. Da je kip v avtomobilu, ste mi ravno kar izdali. Dam vam deset minut za premislek, da mi poveste, kje za vruga tiči ta Buddha v vašem vozu. Potem ostanete svobodni človek, ki s prihodom njo ladjo odpotuje ter se nikdar več ne vrne v Indijo. Drugače pa vas zaprem skupno z vašim slavnim voznikom in vaju držim zaprta toliko časa, da najdemo Buddho. Kaj lahko potem pričakujete od sodišča, je poglavje zase, ki pa me nič ne briga!«

G. Wood je nekaj minut tiho sedel, strmel temno predse ter se močno potil. Nato je postavil vprašanje: »Čestna beseda, da ostanem svoboden, če — — —?«

»Čestna beseda!«

»Dobro,« je vzdihnil g. Wood, »premagali ste me. Kip ste pri razstavljanju avtomobila sami držali v rokah, kot mi je voznik Ivan pripovedoval. Buddha je namreč čisto spredaj in še vedno tam sedi. Namreč kot kip na hladilniku. Ivan ga je samo pokromal.«

»Kakšen idiot sem jaz,« je stokal g. Hugh in se udarjal ob čelo.

»Nasprotno,« ga je tolažil milijonar. Vi ste najprebrisanejši od vseh stražnikov, ki sem jih sploh kdaj srečal. Vse priznanje.

Celo vašemu šefu, policijskemu prefektu bom z nekaj vrsticami čestital. Mogoče vas poviša.«

»To pa komaj verjamem,« je menil g. Hugh in trudno zamahnil z roko, »kajti moj šef, policijski prefekt, sem na žalost jaz sam.«

(Iz nemščine priredil M. S.)

„Preklet bodi tisti dan ...“

(ZGLED IZ ŽIVLJENJA)

Součenci so vprašali Antona, kam bo šel na počitnice. Anton, mlad gimnazijec, tega še sam ni vedel. Pred 10 dnevi je bil napisal dvojce pisem, enega očetu in enega materi, ki je živel ločeno od očeta. In z drhtečim srcem je pričakoval odgovora.

Predstojnik konvikta ga je med opoldanskim odhodom poklical k sebi in mu izročil o č e t o v o pismo. Anton ga je tresočih rok sprejel in ga v tistem kotu vrta prebral:

»Ljubi Anton! Tvoje pismo me je jako razveselilo. Videl sem, da si ostal priden dijak. Bodi prepričan, da ne bom pozabil na darilo. V tem pismu dobiš 200 šilingov, da si boš mogel v počitnicah kaj privoščiti.

Toda, jako mi je žal, da med počitnicami ne boš mogel biti pri meni. Če bi bil jaz sam, bi si ničesar drugega ne želel, kot da prideš k meni. A jaz ne morem ravnati, kot bi hotel. Mojo novo ženo bi ježilo, če bi ti prišel. Tvoja hrupna mladost bi ji bila nadležna, posebno še, ker doslej še ni bilo prilike, da bi se bil seznanil z njo.

Kdaj kasneje boš pa že mogel biti pri nas na počitnicah. Dotlej bom že svojo željo pripravil na to, da boš tudi ti nekaj časa pri nas. Za zdaj pa nočem o tem z njo govoriti.

Tvoj oče ...»

Ubogi deček je bil ves solzan. Tako rad bi bil vsaj nekaj dni pri očetu na počitnicah! Vendar je imel še eno tolažbo. Ali ne bo mogel biti pri materi? Saj jo je v pismu tako prisrčno prosil dovoljenja, da bi smel priti k njej, ki jo je imel tako iskreno rad!

Čez dva dni je dobil tudi njen odgovor:

»Moj ljubi Anton! Tvoje pismce me je v srce zabolelo. A tvoji prošnji ne morem ustreči. Preveč sem daleč od tebe, da bi ti mogel priti k meni. In pa — na poročnem potovanju sem prav zdaj. Saj boš razumel, da po ločitvi od tvojega očeta nisem mogla ostati sama; storila sem isto, kot tvoj oče.

Obljubim ti, da te bom kmalu seznanila s svojim možem. On je jako priazen, in po njegovih besedah sodeč, bi te rad spoznal. Kdaj pozneje boš pri nama na počitnicah. Bodi priden, da boš imel lepo spričevalo!

Objema in poljublja te
tvoja ljubeča mati.«

Ko je deček prebral to pismo, se je razjokal ko sirota brez staršev, ki stoji pri odprtem grobu svojih roditeljev ...

Duhovniku pa, ki ga je skušal potolažiti, je kričnil: »O, da bi bil umrl! Oče in mati se mene sramujeta in me ne priznata. V nadlogi sem jima, nobenega doma nimam več.« In divje je planil kvišku in zavpil: »Preklet bodi tisti dan, ko sta se oče in mati ločila, prekleta ura, ki me je napravila za siroto!«

Za dobra volja

Umetnost

Ko pride mož iz službe, njegova žena ravno poje ob klavirju. Mož hiti hitro zapirat okna, rekoč:

»Da ne bodo ljudje mislili, da te pretepam.«

Težavno delo

»Kaj pa toliko pišete? Saj se kar potite!«
»Žena bi rada predavala o pravicah žene, pa ji moram predavanje jaz sestaviti!«

Med prijateljicami

Pisateljica: »Prav vesela sem, da sem se poročila! Mož mi je res velika podpora!«

Prijateljica: »Tako?! — Ali kuha ali piše?«

Pri slikarju

»Rada bi se dala slikati, toda usta mi morate napraviti manjša.«

»Gospa, če želite, vas za isti denar napravim popolnoma brez ust.«

Ni čuda

Miha: »To je pa res čudno, kakor stopiš pred sodnijo, pa si obsojen. Zadnjič so te spet zašili.«

Luka: »To se ti zdi čudno? Ko pa je toliko paragrafov zoper enega samega človeka!«

Dokaz

Sodnik: »Vi torej trdite, da vas je tale mož okradel. Ali spoznate katerega tehle predmetov za svojega?«

Tožnik: »Da, tale robec.«

Sodnik: »To ni nikakršen dokaz; tak robec imam tudi jaz.«

Tožnik: »Že mogoče, gospod sodnik, saj sta mi bila dva ukradena!«

Skrajna previdnost

Gospa Lisjakova je skrajno previdna ženska. Kadar gre z doma, vedno prej namočni vžigalce v vodi, da ne bi otroci kaj zažgali.«

Ugovor

Ravnatelj kaznilnice (staremu vlomilcu, ki ga odpušča): »... in da bi kmalu postali koristen član človeške družbe!«

Kaznenec: »Kaj pravite? Koristen član človeške družbe da bi postal? Mar nisem? Zaradi mene so postavili štiri nove tovarne za železne blagajne!«

Pošten cigan

Razoršek je zasačil cigana, prav ko je vlovil kuro na njegovem dvorišču. »Kaj pa delaš?« je zakričal nanj na vse grlo.

»Nič hudega, očka!« mu je odvrnil. »Kuro nameravam kupiti, pa sem jo potehtal, da bi vedel, koliko je vredna.«

Izgovor

Sodnik: »Zakaj niste zločinca takoj prijavili sodišču?«

Tožitelj: »Zato, ker še ni bila razpisana nagrada.«

V gostilni

Krčmarica: »No, kako vam je ugajala večerja?«

Gost: »Odkrilo vam povem, da sem se že večkrat bolj najedel.«

Krčmarica: »O tem ne dvomim. Toda pri nas se kaj takega gotovo ni zgodilo.«

Za naše gospodarje! Letošnja prodaja sadja

Manj dela — več uspeha

Z novo ureditvijo cen kmetijskim pridelkom dobi kmet za svoje pridelke toliko ali celo nekaj več, kot pa so njegovi pridelovalni stroški.

Ker ni za enkrat verjetno, da bi cene kmetijskim pridelkom še zvišali, mora kmetovalec povečati dohodke s tem, da poizkusa znanjšati pridelovalne stroške.

Eden glavnih predpogojev znižanja pridelovalnih stroškov pa je uporaba primerljivih kmetijskih strojev. Šele uporaba strojev omogoča kmetu, da rabi za isto delo manj delavcev in da to delo še hitreje in boljše opravi kot pa preje s številnimi delavci. Vse te prednosti stroja so že davno spoznali in izkoristili v drugih poklicih. Zato je skrajni čas, da tudi kmet začne čim bolj tehnično, to je s stroji izpopolnjevati svoje kmetijsko gospodarstvo.

Brez večje uporabe kmetijskih strojev in izpopolnjenega kmetijskega orodja si ni mogoče zamisliti izboljšanja in modernizacije našega kmetijstva.

Predvsem moramo poizkušati čim več dela opraviti s stroji pri onih kmetijskih pridelkih, ki zahtevajo zlasti mnogo ročne dela; tu pridejo v poštev predvsem okopavine in med njimi v prvi vrsti krompir.

Njivske površine, zasajene s krompirjem, so pri nas nazadovale v preteklih desetih letih skoraj za polovico. To je eden glavnih vzrokov naše slabe prehrane.

Krompir ni samo važen del ljudske prehrane, krompir je tudi zelo važna krma in važna surovina za razne industrijske obrate, kakor na pr. za proizvodnjo alkohola, škroba itd.

Krompir daje na isti površini, to je recimo na en hektar, največ hranilnih enot, največ kalorij.

Ako pridelamo na hektar 150 centov krompirja, je to 12,5 milijonov kalorij. Pšenica daje na hektar 15 centov in to je 5 milijonov kalorij. Krompir pa deluje ugodno tudi na njivsko tlo, ker je zemlja za njim zrahljana in manj plevelna, da tudi druge rastline boljše uspevajo in dajejo večje pridelke.

Pravilno pridelovanje krompirja more torej prinašati kmetu velike dohodke.

Krompir pri nas skoraj povsod dobro uspeva, tako v ravnini kot tudi v planinskih krajih. Le enega velikega sovražnika ima krompir in to je krompirjev hrošč.

Danes ima krompir — lahko rečemo — razmeroma dobro ceno: 40 šilingov za 100 kg. To je skoraj še enkratna cena dosedanje cene in osemkratna cena one iz leta 1938. Ako je bilo od enega nektarja krompirjeve površine lansko leto, pri pridelku 150 centov na hektar, dohodka 3.150 šilingov, je letos ta dohodek pri istem pridelku 6000 šilingov.

Žito je pri pridelku 15 centov na hektar dalo lansko leto, pri povprečni ceni 48 šilingov za 100 kg, 720 šilingov dohodka; letos znaša ta dohodek, pri ceni povprečno 80 šilingov za 100 kg, 1200 šilingov. Ako upoštevamo pri žitu še pridelke slame, dobimo približno znesek 1500 šilingov.

Četudi pri krompirju še odbijemo okrog 800 šilingov za drobni in gnili krompir, še vedno ostane znesek 5200 šilingov nasproti znesku 1500 šilingov pri žitu. Razlika je 3700 šilingov v dobro pridelovanju krompirja. Pridelovanje krompirja se torej izplača.

Le nekaj pri tem računu nismo upoštevali, kar pa je bistvenega, zato izrednega pomena: ročno delo pri pridelovanju žita zahteva povprečno 120 do 150 moških delovnih ur, pri pridelovanju krompirja pa 520 do 530 moških delovnih ur. Potreba ročnega dela je torej pri pridelovanju krompirja približno štirikrat toliko kot pri žitu in to je eden glavnih razlogov, da je danes mnogo manj njivske površine zasajene s krompirjem kot pa pred 10 leti.

Zato je tudi pri največji propagandi in reklamah skoraj nemogoče računati s tem, da bi se znatno povečale krompirjeve površine, ker navadne kmetijske družine enostavno ne zmorejo dela. Delavcev pa danes ne moremo dobiti in tudi ne moremo računati v doglednem času na znatno zboljšanje pri pomanjkanju kmetijskih delavcev.

Nov kmetijski stroj

Iskati moramo zato drugih potov in ta je edino pri zboljšanju strojev, ki so potrebni pri pridelovanju krompirja.

Pri popolnem ročnem delu je bilo potrebno za obdelovanje (sajenje, okopavanje in osipanje) enega hektarja krompirjeve njive 370 moških delovnih ur. Pri uporabi konjske vprege, markerja in pluga ali osipalnika se zniža to število potrebnih de-

lovnih ur na 123 konjskih (vprežnih) delovnih ur in 206 moških delovnih ur.

V zadnjem času pa je izdelala domača industrija kmetijskih strojev nov kmetijski stroj, s katerim je mogoče zelo znatno znižati pridelovalne stroške za krompir. Za obdelovanje enega hektarja krompirišča je potrebno pri uporabi tega stroja le 39 konjskih ur in 59 moških delovnih ur.

Ako postavimo, da je bilo potrebno pri popolnoma ročnem delu za obdelovanje enega hektarja krompirjeve njive 100 delovnih enot, rabimo pri dosedanjem načinu obdelovanja s konjsko vprego 56 delovnih enot, pri porabi najnovejšega stroja pa samo 16 delovnih enot.

Ako primerjamo ta najnovejši način obdelovanja krompirjevih nasadov z dosedanjim načinom (samo ročnega načina obdelovanja sploh ne primerjamo), prihranimo pri najnovejšem načinu 60 vprežnih in 105 moških delovnih ur. To pa so že zelo pomembne številke.

To se pravi, da potrebujemo pri najnovejšem načinu obdelovanja le eno četrtno onega časa kot doslej.

Z uporabo novega kmetijskega stroja za obdelovanje krompirišča moremo zato znatno povečati pridelovanje krompirja, ne da bi bilo zato potrebno več dela.

Da bi se novi način obdelovanja krompirjevih njiv z novim strojem čim bolj razširil, je odobrilo kmetijsko ministrstvo prispevke pri nakupu tega stroja. Pri tem se zniža nabavna cena tega stroja od dosedanje nabavne cene, ki je 2000 šilingov, na 960 šilingov. K temu pridejo še prevozní stroški.

Točnejša določila, kako je mogoče ta prispevek dobiti, izda kmetijska zbornica in vse potrebne podatke dajejo okrajne kmetijske zbornice.

Ugodnost nakupa po tej znižani ceni velja le do 31. oktobra t. l.

Kdor hoče kupiti ta stroj po znižani ceni, naroči stroj pri trgovcu ali pri zadrugi in s to naročilnico nato zaprosi kmetovalec za priznanje prispevka pri okrajni kmetijski zbornici.

Ker je vsota za priznanje prispevka omejena, priporočamo, da se kmetovalci čimprej zanimajo za nakup tega stroja, ki je tako velike važnosti pri pridelovanju krompirja.

Oddaja jajc

Prehranbeni direktorij pri ministrstvu za prehrano je sklenil, da morajo kmetovalci oddati predpisani kontingent jajc v celoti najkasneje do 30. septembra t. l.

Kdor ne bi oddal do tega dne vseh jajc po predpisu, bo kaznovan. Plačati bo moral za vsako neoddano jajce najmanj 2 šilinga.

Opozarjamo na to odredbo in priporočamo, da vsi pravočasno oddajo predpisani kontingent jajc.

Oddaja krušnega žita

V gospodarskem letu 1947/48, ki je končalo 30. junija t. l., je bilo določeno, da smejo kmetovalci, ki ne bi mogli oddati predpisano količino krušnega žita, oddati namesto krušnega žita koruzo ali krompir ali pa tudi oves in še nekatere druge pridelke. Določeno je bilo tudi, koliko teh nadomestnih pridelkov je treba oddati za 100 kg krušnega žita.

Možnost te nadomestne oddaje je veljala le za preteklo gospodarsko leto. Za tekoče gospodarsko leto 1948/49 ta določila ne veljajo, ker ministrstvo za kmetijstvo še ni izdalo tozadevnih odredbe. Na to opozarjamo kmetovalce, da se ne bi zanašali, da bodo namesto krušnega žita mogli oddati druge pridelke kot nadomestilo za krušna žita.

Lepljivi pasovi

Do sedaj je bilo potrebno pritrditi lepljive pasove na debela sadnega drevja z vrvi, kar je bilo precej zamudno delo.

Po dolgoletnih prizadevanjih in poizkusih pa se je posrečilo to pritrdjevanje lepljivih pasov zelo poenostaviti.

Nadaljnja prednost novega načina pritrdjevanja lepljivih pasov s posebnimi sponkami je še v tem, da ne nastane pod vrstico praznina oziroma odprtina, skozi katero bi prišli razni sadni škodljivci na drevo.

Zato priporočamo sadjarjem, da že letošnje jesen poizkušajo pritrditi lepljive pasove na sadno drevje s sponkami, ki jih dobijo v trgovinah ali pri zadrugah.

Izgledi sadnega pridelka v letošnji jeseni so v nekaterih okoliših tudi na Koroškem razmeroma dobri. Vendar pa najbrž ne bo mogoče, da bi mogli dobiti letos potrošniki primerno količino sadja od pridelka v lastni deželi.

Ker pa je sadna letina letos na Štajerskem in na Zgornjem Avstrijskem zelo dobra, bo tam sadja preveč in ga bosta ti dve deželi oddali predvsem v večje potrošne okoliše. Ako bo razdelitev sadnega pridelka pravilna, bodo mogli letos vsi potrošniki dobiti primerno količino sadja in to tudi po zmerni ceni.

To bo koristno ne samo za potrošnika, ampak tudi za proizvajalca sadja, torej za kmeta. Saj bi se previsoke cene tako ne mogle držati, ker po teh cenah ne bi bilo odjemalcev. Razen tega bo pa večja ponudba sadja vplivala na to, da se bo sadje spet plačevalo po kakovosti, po kvaliteti.

Saj je bil skozi deset let napredni sadjar pravzaprav kaznovan, ker je vestno skrbel za svoje sadno drevje in ker je skrbel, da je pridelal res le prvovrstno sadje. Bil je kaznovan, ker za to kakovostno prvovrstno sadje pri prodaji ali prisilni oddaji ni dobil nič več kot pa so dobili za slabo sadje oni, ki niso prav nič skrbeli za svoje sadonosi-

snike. Na najboljšem je bil zadnja leta še skoraj oni, ki je vrgel svoj sadni pridelek v sod, iz katerega je nato točil sadni most ali pa žganje.

Ako bi bila in ko bo letos prodaja sadja spet prosta, bodo nastopile spet zdrave razmere v sadni trgovini in za dobro oskrbovanje sadja bo tudi sadjar poplačan z višjo ceno za boljše sadje.

Sicer se letos na kakovosti sadja na drevoju ne da več mnogo spremeniti, vendar pa je pri obiranju sadja to še mogoče. Obiranje sadja z roko in z obirači ter polaganje sadja v košare in zaboje, to vse je predpogoj za kakovostno prvovrstno sadje, ki ostane nato tudi dolgo zdravo notri v zimo in tja v rano vigred.

Tudi čas obiranja vpliva na kakovost sadja. Ako obiramo pozne zimske sorte že sedaj, je to brezvestnost, ki je še tem večja, ako nato tako sadje tudi takoj prodajamo. Saj škodujemo samim sebi, v bodoče ne bo nikdo več kupoval takega nezrelega sadja in enkrat oškodovani kupec si bo drugič

dobro premislil, pri kom in kako bo kupil. Čim dalje časa je sadje na drevesu, tem trajnejše je.

Nobenega pomena in smisla tudi nima jeseni hiteti preveč s prodajo in jeseni preplaviti sadni trg. Tako gre le mnogo sadja v izgubo.

Nevarnost svobodne trgovine je pri dobrem pridelku sadja ta, da nastane pri prodajalcih prevelika konkurenca, kar vpliva na prevelik padec cen. To tudi ni v korist potrošnika, ki dobi v takem slučaju navadno sicer sadje poceni, toda navadno tudi slabo sadje. Nikakor pa to seveda ni v korist sadjarja, ki mora nato večkrat dati sadje pod proizvodno ceno.

O ceni za zimsko sadje je še težko kaj gotovega povedati. Ni pa seveda mogoče, da bi sadjarji zahtevali ceno 2,50 šilinga za kilogram jabolka, ako so danes jabolka na dunajskem trgu že po 1,50 šilinga za kilogram. Tudi pa ni potrebno prodajati jabolka po pol šilinga za kilogram, kakor je bilo po nekaterih krajih na Štajerskem zaradi prevelike ponudbe. Saj pri tem nato zasluži spet samo trgovec, oziroma prekupevalec, proizvajalec in potrošnik nimata nič od te nizke cene.

Najbolj pravilno bi seveda bilo, da bi vse odvišno sadje prevzela velika zadruga sadna skladišča, ki pa jih žal pri nas še nimamo. Tudi bi bilo najbolj pravilno, da bi vso trgovino s sadjem polagoma prevzele pravilno urejene in organizirane zadruge, kar pri nas danes žal tudi še ni. Le tako bi imel sadjar v bodoče zagotovljen ne le odjem vsega svojega sadnega pridelka, zagotovljeno bi imel tudi odgovarjajočo ceno.

V preteklih letih to vse seveda ni bilo potrebno, saj je sadjar mogel prodati za dobro ceno vsako količino sadja brez vsakega ozira na kakovost tega sadja.

Letos bo sicer še mogoče brez nadaljnega prodati vso količino sadja po primerni ceni. Vendar pa bi tudi že letos moral skrbeti dober sadjar, da nima sadja na razpolago le v jeseni pred zimo. Imeti bi moral dobro sadje tudi napredaj v pozni jeseni in pozimi pa tja do vigredi.

Zato pa naj bi si vsak sadjar uredil takoj primerno kletne prostore za shranjevanje sadja. Stroški pri tej ureditvi bodo zelo malenkostni in se bodo večkratno izplačali z višjo ceno, ki jo bo dobil sadjar pri poznejši prodaji za svoj sadni pridelek.

Kakršna setev — taka žetev

Leto je hitro okoli, komaj se ozremo, že je spet treba skrbeti za prihodnje leto, jesenska setev je pred nami.

Umnemu kmetovalcu, ki kmetuje po določenem predarku, v jeseni ne bo treba mnogo premišljevat, kaj in kje bo sejal in kako bo gnojil. Umni kmetovalec ima urejen plodored, ker ve, da pravilen plodored mnogo pomaga pri povečanju pridelkov. Seveda ta plodored ni povsod enak, prilagoden mora biti krajevni in podnebnim razmeram, zlasti pa mora še upoštevati potrebe kmetijskega gospodarstva.

Priprava njiv za setev in gnojenje mora biti izvršeno pravočasno. Saj zahteva n. pr. rž dobro uležano zemljo, za kar je potrebno vsaj 14 dni. Pa tudi pšenica mnogo bolje uspeva v uležani zemlji, četudi to za pšenico ni neobhodno potrebno.

Ako sejemo ozimnino po krompirju, ki ni bil preveč zapleveljen, ni niti potrebno ponovno orati, ampak le prevlečemo njivo večkrat z brano in njiva je pripravljena za setev.

Prvi predpogoj dobrega uspevanja in dobre rasti ozimin je torej pravilno kolobarjenje ali pravilni plodored, nato pravilno in zadostno gnojenje, končno in predvsem pa pravilna obdelava zemlje.

Drugi predpogoj dobre rasti ozimin in predpogoj dobre žetve je dobro seme.

Seme lahko pridelamo sami, lahko ga kupimo pri zadrugi ali pa ga zamenjamo pri sosedu.

Ako je bila letošnja žetev dobra, zadovoljiva tako po kakovosti kakor tudi po količini, ako žito ni bilo napadeno po kaki rastlinski bolezni ali pa vsaj ne v večjem obsegu, ako žito ni preveč poleglo, je tako žito navadno tudi razmeroma dobro seme. Zlasti je to treba upoštevati v planinskih krajih, kjer večkrat nižinsko seme slabo uspeva in daje zato slabe pridelke.

Nekateri kmetje izbirajo vsako leto najlepše in najboljše žitno klasje na njivi, to zrnejo nato v jeseni vsejejo in naslednje leto imajo že dosti zelo dobrega domačega semena za lastno potrebo.

Za setev vzamemo le popolnoma dozorelo, lepo polno zrnje. Po mlačvi mora ostati vsako žito nekaj časa razggnjeno plitvo v suhem in zračnem prostoru. To velja še prav posebej za semensko žito, ki mora biti popolnoma suho.

Ako žito po mlačvi takoj spravimo v žitne lesene predale v visokem sloju ali v vreče, se more žito, kakor pravimo, »zadušiti«. To se pozna po zatohlem duhu in tako žito je navadno tudi mnogo izgubilo na svoji kaljivosti.

Kdor vzame žito za seme od lastnega pridelka, za tega naj bi bilo samo po sebi umljivo, da je treba to žito pred uporabo najprej dobro prečistiti in nato razkužiti.

Pri čiščenju semena se izločijo manjvredna zrna, iz katerih se morejo razviti le slabotne in bolne rastline. S čiščenjem semena pa se izločijo tudi plevelna zrna. V neočiščenem žitnem semenu je večkrat do deset odstotkov plevela. Ni čudno, da je nato prihodnje leto njiva tako zapleveljena, da jo nikakor ali pa le zelo težko moremo očistiti plevela.

Kakor je velikega pomena čiščenje žitnega semena, ravno tako je važno tudi razkuženje semenskega žita. S tem odstranimo nevarnost glivičnih bolezni, ki v tako velik meri napadajo žitne rastline. Razkuživa moremo kupiti pri trgovcu ali še boljše pri zadrugi. Čistiti in razkužiti moramo seveda tudi ono seme, ki smo ga dobili z zamenjavo lastnega pridelka.

V splošnem je priporočljivo, da sprememimo seme vsaki dve ali vsaka tri leta; v nekaterih neugodnih legah (močvirnata in barska tla) pa tudi vsako leto. Res je, da imamo pri tem vedno stroške, toda ti se vedno izplačajo, ker so pridelki večji.

Najbolj zanesljivo dobimo dobro seme seveda pri zadrugah. Letos bo mogoče dobiti seme le proti oddaji enake količine krušnega žita ali pa proti oddaji krušne naka-znice.

Ta predpis o oddaji enake količine krušnega žita za semensko žito ni nič posebnega. Saj bi kmet moral drugače posejati svoje žito, ki ga sedaj odda za dobro žitno seme.

Od kakovosti semena je torej predvsem odvisen pridelek prihodnjega leta. Na to ne bi smeli kmetovalci nikdar pozabiti, ko pripravljajo seme za jesensko setev.

Dobrega semena pa tudi manj porabimo za setev, kot pa bi bilo potrebno slabega semena, ki ima polno primesi plevela in je tudi slabo kaljivo. Že samo zato se vedno izplača skrbeti za dobro seme; ako pa mislimo še na prihodnjo žetev, bomo gotovo vedno skrbeli za čim boljše seme.

O sveti Hemi

Reka Krka je ena večjih na Koroškem. Ime so ji dali Kelti. Po njej se imenujeta dolina in naselbina, ležeča daleč od večjega prometa, a slavna, sloveča po veličastni cerkvi in svetnici, ki je v tem kraju ustanovila škofijo. Škofija se imenuje Krška, čeprav je danes njeno središče v Celovcu in bi se mogla imenovati Celovška. V zgodovini najdemo prvič krško ime leta 864. Leta 1043 pa je ustanovila grofica Hema iz Brež — Selišč (Friesach — Zeltschach) samostan benediktin. Leta 1072. so na podlagi velikih samostanskih posestev ustanovili Krško škofijo.

Iz življenja svete Heme nimamo veliko zgodovinskih podatkov. V zakristiji krške cerkve hranijo njen zlat prstan, ki je skovan iz domačega zlata, ter njen klobuk. Glavni spomin na sveto Hemo pa je njen grob v cerkveni kripti v Krki. V isti kripti še danes stoji star Marijin oltarček, pri katerem so po Hemini oporoki podeljevali svobodo slovenskim podanikom. Veličastna stolna cerkev v Krki, ki je vse prevelika za malo naselbino, je mogočen spomenik, ki se dviga nad grobom svetnice. Tihota in osamelost svetišča sta nad vse primerni za to veliko cerkev, v katero prihajajo neštivilne množice vernikov, zlasti Slovencev, da počaste Mater slovenskega naroda.

V starih časih je bilo češčenje svete Heme med Slovenci močno razširjeno. Legenda pripoveduje o mnogih čudežih, ki so se godili po priprošnji svetnice. Z reformacijo se je ohladilo versko življenje in s tem tudi češčenje sv. Heme. To je bilo posebno prizadeto s prestativijo škofijskega sedeža iz Krke v Celovec.

V naši dobi se je življenje v Krki obnovilo. Učenjaki, kakor dr. Jasch in dr. Schnerih, so se lotili študija starih listin, iz katerih so črpali podatke o življenju sv. Heme. Po posredovanju škofa Kahna so prišli v Krko Redemptoristi, med katerimi si je pater Loew pridobil največ zaslug za proglasitev grofice Heme za svetnico. Pisateljica Wieser je posvetila svetnici znamenito povest »Hema Krška«, ki je mnogo pripomogla k vse številnejšim obiskom groba svete Heme.

Sv. Hema je bila rojena v drugi polovici desetega stoletja. Legenda pove letnico 983 in trdi, da je dočakala 63. leto. Morda sta ti dve letnici pravilni. V starih časih je bila namreč zgodovina ljudem bolj sveta kot danes in pisatelji si niso upali lagati. Njen oče je bil grof v Brežah in Seliščah. Za zgodovino sv. Heme je zelo pomembna listina iz leta 1130, ki jo je dal napisati cesar Lothar. V njej beremo: »Potrjujemo lastninsko pravico do navedenih posestev, ki so jih naši predniki podarili osebam plemenitega rodu in sicer: Uvaltunu (Vladuh — Valtune), Zwentbochu (Svetopolku), grofici Imi, grofu Viljemu in njegovemu sinu Viljemu, katero je po smrti lastnikov podedovala gospa Hema, ter jih podarila kot ustanovo Krški cerkvi.« Imeni Valtune in Svetopolk sta očitno slovenski. Slovenski narod danes nima več svojih plemičev, tedaj pa jih je imel. Krška posest je bila izredno velika. Pripadale so ji Breže, mesto v kar najživahnejšem prometu, Trušnje in Djekše. Kakor v današnji dobi, so bili tudi tedaj rudniki vir bogastva. Hema pa jih je imela na Koroškem in na Kranjskem. Ko je Hema dorasla, se je poročila z Viljemom, grofom Savinjskim. Valtuni — Vladuh, ki ga omenja listina iz leta 1130, je bržkone Viljemov praded, kot je Zwetibold — Svetopolk praded Hemin. Torej sta bila oba, Hema in Viljem, potomca starih slovenskih rodbin. V tisti dobi so se ločili tudi plemiči v slovenskorodne in nemške. Nemški vitez se s Slovanko ni vezal zakonsko, in Slovan se ni smel vezati z Nemko. Hema in Viljem sta brez dvojbe slovenskopravna plemiča. Mogočnim družinam je v tistih časih cesarska vlada ukazovala, kako se morajo poročati, zato je zelo verjetno, da so za Hemo izbrali ženina v cesarski pisarni. Zgoraj omenjena cesarska listina omenja le enega Heminega sina, zato trde tudi zgodovinarji, da je bil to Hemin edini sin. Nasproti temu pa govori ljudsko izročilo o dveh Heminih sinovih, Viljemu in Hartvigu.

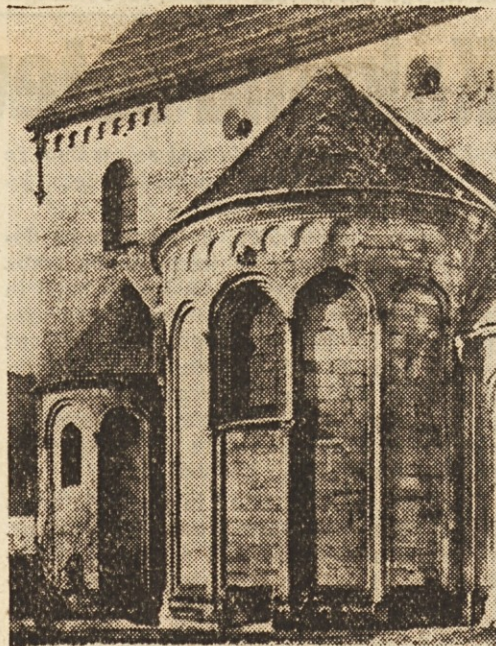
Ob oltarju svete Heme v Krki Hemina listina za oproščenje sužnjev za ceno pol talenta in dvanajst denarjev določa, da se sužnji oprostitjo ob Marijinem oltarju, ki stoji zdaj v severo-vzhodnem kotu kripe. Najstarejša listina pa, ki poroča o tem oproščevanju, je iz leta 1304. V arhivu stolnega kapitlja v Krki je cela vrsta izvirnih listin, ki govorijo o oprostitvah — manumissio. Nekaj teh listin govori o oprostitvah, ki so se vršile ob Marijinem oltarju, kot je določila sveta Hema, druge listine pa poročajo, da so sužnje oproščali tudi ob oltarju svete Heme. V eni teh listin beremo: »Frau Adelheyd von Fraunstein hat auf St. Hemma Altar die Margreth Cesarin geben jährlich zu Zinsen 3 Taler, anno 1304.« — Gespa Adelaida Frauenstein (pri št. Vidu), je na oltarju svete Heme opro-

Veličastno pročelje z dvema zvonikoma se dviga pred teboj, in ko se približaj prekrasnemu portalu v romanskem slogu, ti pogled zaplavlja v dolgo, izredno visoko notranjščino cerkve. Nenavaden občutek prevzame človeka, ko stopi med vrata. Zunaj si še in vendar že v cerkvi. Portali v romanskem slogu so že tako zgrajeni, da človeka naravnost vabijo. Ta, pred katerim stojimo, je star toliko kot cerkev, zgradili so ga pred več kot 700 leti. Pogled v no-

Krška stolnica z apsidami

tranjščino stolnice pa nehoti najprej obstane na velikih svetlordečkastih stebrih, ki se vrste vzdolž glavne ladje. Veliki kamni izvirajo iz rimske dobe in so ostanki starorimskega ali keltskega templja. Na nekem takem kamnu je videti še tri črke »...ona«, kar je del vklesanega napisu »Epona«. Epona pa je bila nekdanja keltška boginja.

Jedra in glavna apida iz leta 1140—1200

stila Jerico Čezarjevo, ki plačuje za to vsako leto tri tolarje.

Jerica je mogla po tej oprostitvi stopiti kot redovnica v samostan ali se poročiti s svobodnim možem ter si kupiti zemljišče. Knjižnica graškega vseučilišča hrani še današnji staro povest o sveti Hemi, ki poroča: »Živela je neka zelo plemenita grofica, Hema po imenu, vzvišenega in svetega kralja Henrika sorodnika, ki je v vsej obilici kazala podedovani sloves plemenitih staršev na duhu in telesu. Lepota čednosti je spremljala in množila lepoto osebe. Plemeniti duh je prešinjal dostojanstvo narave in plemenitost srca je množila lepoto človeške postave. Starši so jo dali postavno v zakon plemenitemu grofu Viljemu (postavno, to se pravi prisilno — po takratnem običaju dvora). Po nekaj letih zakona se je mož z ženinim privoljenjem podal na romanje na grobove svetnikov in se ni več vrnil. Mož je moral romati — najbrže je prehujo postopal z uporniki in ni dobil od domačih duhovnikov odveze. Ko je odšel mož in sta ji bila odvzeta oba sina še v mladeniški dobi, je sprejela službo Kristusa, ki ga je postavila za dediča vseh svojih posestev, verujoč njegovim besedam: Kdor zaradi mene zapusti, kar je na svetu ljubil, bo našel stokratno povračilo in bo posedal večno življenje.«

(Iz knjige »Sveta Hema«. V Podgorci).

Krška stolnica

Sprehod po eni najznamenitejših cerkvá srednje Evrope

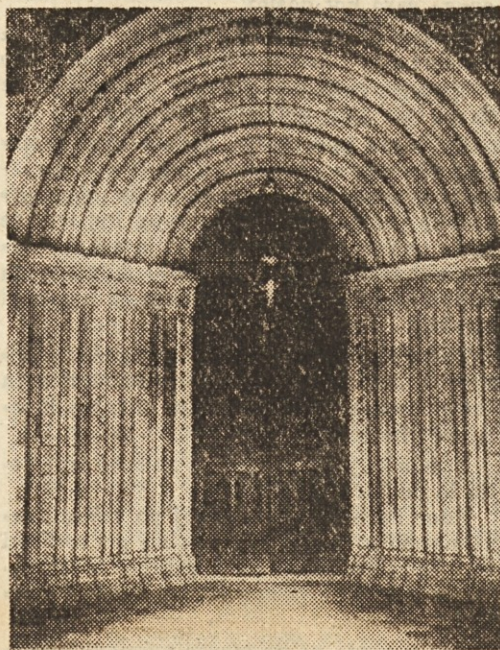
Cerkev ima tri ladje, od katerih se glavna proti velikemu oltarju dvigne. Pred prezbiterijem nam ostane pogled na veliki kiparski skupini: Jezusa v grob polože. Umetnina je iz svinčene zlitine.

Pojdimo najprej po levi ladji proti oltarju. Če te spremlja prijazen samostanski oče, te bo opozoril na to, da je krška stolnica ona cerkev, ki ima najlepše romanske freske v Evropi. In prav na naši leviči opazimo tako podobo. Lepo je ohranjena in razločna, na desni strani pa je videti, kakor da bi prehajala v neko drugo, mnogo manj vidno in že dokaj zabrisano. Vodnik ti pove, da je tukaj neznan mojster na spodaj ležečo romansko fresko naslikal drugo v gotskem stilu.

Zunaj sije sonce, med temi častitljivimi zidovi pa veje hlad. Z mirno roko nam vodnik pokaže na steni tri lesene reliefe.

»Iz 15. stoletja izvirajo, iz dobe, ko je med ljudstvom bila še živa hvaležnost do ustanoviteljice tega božjega hrama, svete Heme.«

Reliefi predstavljajo prizore iz življenja te svetnice in kažejo učinek njenih dobrih del med zdravja in pomoči potrebnimi. Pretrčljiva sta zlasti dva reliefa v desni la-

Glavna vrata

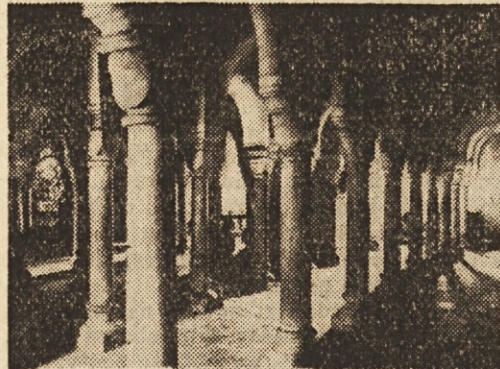
dji. Na prvem je s prestresljivo naravnostjo in preprostostjo upodobljena skupina bolnikov, ki se obračajo k sv. Hemi za pomoč. Slepci so tu, ki ne morejo spregledati, hromi, ki ne morejo shoditi, ženske, ki ne morejo poroditi. Vse nesreče in nadloge kmečkega človeka so tukaj v polni resničnosti. Na drugem reliefu pa vidimo iste nesrečne ozdravljene. Sv. Hema jim je izprosila zdravje.

Poglejmo med lestenci proti stropu. V vrtoglavi višini so na stropu med gotskimi okrasnimi linijami prelepi majhni ornamenti. Le izkušeno oko bi moglo ugotoviti, da so izklesani iz kamena.

V skrivnostnem mraku se v ozadju dviga velikanski glavni oltar. Iz hladne poltome, ki jo sekajo le redki svetlobni žarki, odbijajo se na marmornih stebrih ob straneh, izstopajo pozlačene barve in silhuete (senčni obrisi) nabožnih postav. Ta glavni oltar, katerega so različni umetniki skozi stoletja dopolnjevali in izpopolnjevali, predstavlja kot glaven motiv Marijino vnebovzetje ter kronanje, medtem ko spodaj na zemlji apostoli molijo ob odprtem Jezusovem grobu.

Grob svete Heme

Nekaj kamenitih stopnic navzdol — in najdemo se v prostorni, široki kripti. Prvo, kar nas preseneti, je svojstvena arhi-

Kripta, dovršena 1174. leta

tektonika. Ravno sto vitkih stebričev v dvanajstih vrstah se dviga proti nizkemu stropu. Njih obočne linije spominjajo nenavadno na mavrsko umetnost. Grob sv.

Heme leži na desni južni strani. Velik sarkofag (grobno) nosijo trije romanski stebri s človeškimi glavami in izvira iz leta 1174. Na obeh straneh pod njim sta dve odprtini, skozi katere so kleče šle noseče žene, da bi si izprosile srečen porod. Spodaj je namreč grob sv. Heme, nad katerim so zgradili cerkev.

V kotu ob cerkvenem zidu je takoimenovani Hemin kamen, gmota iz zelenega serpentina s sedalom, na katerem je po izro-

Kip vere na oltarju sv. Heme

čilu sedala sv. Hema ter izplačevala zaslužek delavcem, ki so pomagali pri gradnji cerkve. Pozneje so kamen ohranili kot svetinjo in ljudje so sedali nanj, pričakujoč, da bi se jim izpolnile razne želje.

V levem južnem kotu kripe pa je star Marijin oltarček, pred katerim so nekdaj slovenskim kmetom podeljevali svobodo.

Škofovska kapela

Po strmih kamenitih stopnicah se skozi stolp povzpne v dokaj velik štirioglat prostor in ta štirioglasta dvoranica predstavlja pravo središče in pravi zaklad umetnosti. Vse štiri stene so pokrite z nenavadno dobro ohranjenimi freskami iz leta 1220. Ker jih je nekaj deset let kasneje požar poškodoval, so jih nanovo prepletkali. Celoten vtis teh umetnin je nepopisljiv. Severna stena predstavlja raj v nebesih. V sredi je križ, alegorije na obokih pa ločijo štiri reke paradiža. Južna stena predstavlja raj na zemlji. Adam in Eva stojita ob dre-

Bivša škofovska kapela iz 13. stoletja

vesu skušnjave, okrog katerega se ovija kača. Ima jabolko v rokah. Na obeh stranskih stenah predstavljajo freske razne alegorije.

Prav vsak kvadratni centimeter te čudovite kaple prinaša nove posebnosti, nove dragocenosti. Celo ploščice na tleh učinkujejo s svojimi raznovrstnimi ornamentami.

In ko se poslavljamo od cerkve, nam pogled ostane še na majhnih znakih v debelom kamenu: kamnoseška znamenja. Na stotine je bilo kamnosekov in kamnarjev, ki so gradili to veličastno zgradbo.

Ir ko smo spet zunaj, na preprostem pokopališču pred cerkvijo, se nam zdi, da smo preživeli dolga stoletja, da smo za nekaj časa doživeli veličino borbe in trpljenja davnih rodov in nenehno človeško hrepenenje do lepega in dobrega: stara, častitljiva umetnost je temu dokaz.

F. F.

Izpod domače lipe

ŠMIDEL NAD PLIBERKOM

SKOCIJAN

Zopet smo imeli dve poroki. V Šmihelu je začel družinsko življenje Robačev Janko. Za ženo si je izbral Trehtarjevo Lenčko iz Črgovič. Na Bistrici pa se je odločil za zakonsko življenje Kilnov Štefaj. Za zakonsko družico si je izbral Šurnikovo Lonco iz Dvora. Obema paroma čestitamo in jima želimo veliko blagoslova božjega v novem življenju.

Zegnanja smo letos v naši fari kar dobro opravili. Šlo je vse brez prevelikega zunanje hrupa in veseljačenja. Ljudje so se pranganj in cerkvenih pobožnosti udeleževali v nepričakovano velikem številu. Vide ti je, da je naše ljudstvo v jedru le še navezalo na cerkev in ima rado take cerkvene slavnosti. Treba bo misliti na to, kako bi naše ljudi še bolj versko poglobili in jih prepričali o potrebi vsestranskega verskega življenja in če bi se to posrečilo, se nam ni treba bati za naše ljudstvo.

Pripravljamo se že na največji župnijski praznik, ki je vsako leto na 28. septembra, ko obhajamo celodnevno čiščenje. Že sedaj vabimo ljudi iz okolice Šmihela, da se čiščenja udeležijo. Na ta dan ne bo kakšne zunanje zabave in veselja, pa naredimo Jezusu to veselje, da nas bo mogel ob tej priliki notranje osrečiti in razveseliti. Zlasti mladina naj bi ta dan pokazala, da je tudi za to veselje in ne samo za trenutno zunanjo zabavo in veseljačenje.

Nismo se veliko zmotili, ko smo pred kratkim poročali, da se nam vzbujajo pomisleki, da bo elektrika najbrže tudi to jesen zaspela in zamrznila čez zimo. Bliža se nam jesen in v njo dolge noči, elektrike pa še vedno ni. Obupali pa le še ne bomo, saj počasi vse na vrsto pride. Verjetno ima tista »firma«, ki petrolej proizvaja, prste vmes.

LEŠE

Letošnje leto je za naš kraj kaj slabo leto in dosti slabše od lanskega. S pridelkom smo se slabo odrezali in naše kašče bodo prezimovale bolj prazne. Upali smo, da bo krompir bolj obrodil, toda zaradi nepristanega dežja smo se tudi pri krompirju pod nosom obrisali. Žito je bilo zelo slabo, to pa zaradi tega, ker je poglelo. Najbolj je odpovedala rž. Tako slabega pridelka rži ne pomnimo že dolga dolga leta. V dolini je bila veliko boljše. Popolnoma odpovedala so jabolka in prihodnjo zimo ne bomo pili mošta. Lansko leto smo imeli sadja dovolj. Sadje bomo morali pač nekje kupiti, kdor bo hotel čez zimo mošt piti. Edino, s čimer se lahko pohvalimo, je, da smo nakosili mnogo krme. Tudi to je nekaj, bomo videli, kako bomo pretolkli zimo. Če bi ostalo tako lepo vreme, kakor je bilo nekaj dni, potem bo ajda že nekaj dala. Sicer pa od tega presnetega vremena nimamo kaj več pričakovati, ker se že nagibamo v jesen.

MAUSER KAREL

KAPLAN KLEMEN

ROMAN

(Nadaljevanje)

27.

Žanova iz Zabrekov je prosila, da bi obiskal moža. Dela je toliko, mož pa sam doma. Dolgčas mu je. Rad bi se kaj razgovoril.

»Pa še naši kakšno recite,« moleduje Jelenc. »Naj ne sili z glavo skozi zid. Veste, saj na koro poje. Saj rada uboga, v tem pa si ne da blizu.«

Klemen obema obljubi. Posebno Žanovi. Ženske se poslove in kramljuje odidejo po cesti. Klemen skozi okno gleda za njimi. Reve so ženske v teh hribih. Zgarane, da jih je žalost pogledati. Dediti imajo od kosov upognjena ramena.

Zgarani ljudje, toda dobri. Po vseh vaseh govore le o novem kaplanu. Zal gospod, pridigajo pa tako, da jih je veselje poslušati. In prijazni. Z vsakim se menijo.

Govorice so krožile in čistile Klemenu pot. Vsi so ga že poznali, čeprav ga še videli niso. Nekatere vasi so močno oddaljene od farne cerkve. Stari ne pridejo vsako nedeljo. Do Podblice je dobro poldrugo uro hoda, do Ostrega vrha nič manj.

Klemen si počasi ogleduje kraj. Fara sama je še dosti na ravnem. Podružnice so pa daleč in skoraj vse v hribu. In veliko jih je. Bukovica, Sv. Miklavž, Sv. Mohor, Lajše, ki ji gospoduje sv. Jedert, Sv. Križ, Prtovč in Jamnik.

Letošnja sezona za tujski promet je bila sicer kratka, toda kolikor je bilo, so jo letoviščarji dobro izrabili. Vsak, ki je le količkaj mogel, si je privoščil počitnice ob lepem Klopinskiem jezeru, ki ni znano samo pri nas na Koroškem, ampak tudi malo delj. Od letoviščarjev je bilo precej Dunajčanov. To so bili največ privatniki, mnogo pa jih je bilo tudi na dopustu na račun raznih bolniških blagajn. Gostje so se na splošno dobro počutili in letos je bilo mogoče že malo več nuditi letoviščarjem, kakor pa lansko leto, ko niso nikjer nič dobili. Dnevna oskrba se je vrtila okrog 20 šiltingov. Sedaj je pa sezone konec in letoviščarji so že redki gostje. Ostali so še otroci, ki pa bodo tudi kmalu odšli in tako bo ob jezeru zopet vse mirno in tiho do prihodnje sezone, ki bo, upamo lepša od letošnje. Od tega bodo imeli dobiček letoviščarji in lastniki obratov.

Slavna preteklost Magdalenske gore

Ceste, ki so vodile v stari rimski dobi na Magdalensko goro, so bile gotovo boljše od današnjih, ker sicer ne bi gora imela tako slavne preteklosti. Tisti pa, ki so premagali težave potov, so bili nagrajeni, ko so prišli na vrh gore in malo nižje, kjer se sedaj vršijo zanimiva izkopavanja, ki so ne nadoma dvignila zavese, ki je zakrivala okrog 2000 let skrivnosti takratnega rimskega življenja.

O Magdalenski gori se more reči, da je ena najlepših razglednih točk na Koroškem. Lepa in zanimiva je cerkva v romanskem slogu z gotskim oltarjem in z zelo značilnimi oboki. Vsako opoldne naznanja iz zvonika zvon okolici, da je prišel čas odmora in čas obeda. In ta zvon zvoni ne navadno čisto in glasno na tem osamljenem mestu.

Ko se človek spusti malo nižje, tedaj v resnici pozabi na vse težave pota. Objame te mir, čisto drugačen kakor pred 2000 leti, ko je tukaj valovilo bujno življenje.

Avstrijsko arheološko društvo, s sedežem na Dunaju, je poslalo semkaj odpravo, ki vrši izkopavanja; vodijo jo znani avstrijski učenjaki: prof. Praschniker, Egger, dr. Vettters in zasebni docent von Kenner.

Vsi ti znanstveni delavci živijo tam pod popolnoma enostavnimi pogoji, hrano kuhajo sami zase in za svoje delavce, ki jih je okrog 30. Prenašajo hlad pod šotori, kadar dežuje, in vročino, kadar sije sonce. Toda kljub tem težavam so polni navdušenja za svoje delo in so neizrečno srečni, kadar izkopljejo najmanjši predmet, ki je tam ležal dolga stoletja.

Magdalenska gora je že dolgo znana kot kraj, kjer je bilo nekoč staro rimsko mesto. Tamkajšnji kmetje so od časa do časa izkopali stare rimske vaze, nože in podobno. Nekoč so izkopali celo krasen kip grškega mladeniča, ki so ga takrat poslali v Salzburg kot darilo škofu, sedaj pa je v dunajskem muzeju.

Že leta 1907—1908 je bilo sklenjeno, da bodo začeli odkopavati bolj sistematično in na znanstveni podlagi in so že začeli s pripravami. Toda dogodki naslednjih let so preprečili te začetne načrte. Sedaj, po 40. letih so zopet začeli s tem načrtom.

Znanstveniki mislijo, da je bilo na tem kraju za časa rimskega cesarja Avgusta

rimsko svetišče, posvečeno bogu Marsu, bogu vojne. Svetišče se je imenovalo Mars-Latobius. Latobi so se imenovali takratni tamkajšnji prebivalci. Znanstveniki tudi sklepajo, da je pred rimskim svetiščem stalo na tem kraju keltsko svetišče in mesto.

Ime rimskega mesta še ni znano. Toda že sedaj se vidi, da je bilo mesto središče kulture in bogastva te dobe. Na podlagi izkopavanja se vidi, kako so ljudje v tem času dobro živeli in da ni ničesar novega pod soncem. Odkrili so veliko dvorano, kjer so bile najbrže seje občinskih svetovalcev. Tla dvorane so iz krasnih mozaikov. Pod podom pa je bilo centralno ogrevanje s toplim zrakom tako, da občinske očete ni zeblo, kadar so imeli važne seje. Na levi strani so odkrili neke vrste knjižnico z nišami (vdolbina v zidu), v katerih so bili gotovo papirusi, kipi bogov in kipi pomembnih oseb. Na desni strani je bil lokal, ki bi ga lahko imenovali bar, ker so tam našli ostanke amfor (t. j. vrčev), ki so služile za pitje. Prav tako nenavadni so ostanke ostrig in rakov, ki so bili v Sredozemskem in Adrijanskem morju. To pomeni, da je bil promet v tem času dobro organiziran tako, da so prebivalci na Koroškem lahko dobili sveže ostrige iz Ogleja.

V neki grobnici, kjer je bila pokopana mati z otrokom, so našli žensko brošo in glavnik ter otroško igračo v obliki ptičice iz terakota (posebne vrste gline), ki nosi še sledove lepih barv, s katerimi je bila obarvana.

Našli so mnogo amfor, vaz, nožev in drugih majhnih predmetov. Mnogo vaz nosi ime izdelovalca, kakor na primer: Simonides, kar dokazuje, da je bil izdelovalec Grk. Vaze so zelo lepe in krasno izdelane ter so italijanskega, grškega ali krajevnega izvora, z lepimi okraski.

Za prihodnje leto upajo, da bodo odkrili še eno dvorano in ves mozaični pod. Znanstveniki polagajo mnogo upanja v izkopavanja prihodnje leto, o katerih pripravljajo poročilo in bi po njihovem mišljenju vzbudilo zanimanje vsega znanstvenega sveta. Tudi sedaj se zanima mnogo ljudi za ta izkopavanja. Skoraj vsak dan pride kakšen časnikiar ali znanstvenik, ki z zanimanjem preizkuje te znamenite starinske izkopanine.

Klemen ni nič rekel. Le videl je, kako so po kosihi sedli gospod župnik k pisanju in sporočili prijatelju, naj pride v petek. Ne predvidene ovire pač.

Klemen je v mislih kar čakal, da se spravi še nadenj. Odločil se je, da se njeni gospodovalnosti upre takoj v začetku. Kuharici ni bil željan biti pokoren. Čutil se je župnikovi plašnosti.

Dober mesec po prihodu sta se že sporekla. V soboto večer se je Klemen precej pozno vrnil s fantovskega sestanka. Ko je šel po hodniku, je v temi zadel ob neko posodo.

Zjutraj ga je Marjeta že ušcipnila. »Sinoči ste precej škrtkljali, gospod kaplan.«

»Ko nimam še peruti, da bi letal, Marjeta,« ji je vrnil Klemen.

Koj je zrasla.

»Prišekani ste.«

»Sva pač gornjanca,« jo je udaril z besedo.

Samo zapihala je in zginila.

Župnik je mel roke.

»Zdaj je našla sebi enakega. Gospod škof so prav zadeli z vami.«

Oba sta se smejala.

Tako se je začel boj v samem župnišču. Župnik so stali ob strani. Med kaplanom in kuharico pa je bilo napeto ozračje. Klemen je bilo vseeno. Glavno, da ve, da je župnik na tihem na njegovi strani. Nič slabega ne bo, če se kuharici pristrižejo peruti. Seveda, doslej je bila navažena, da je vsakega kaplana ovila okoli prsta. Nihče se ji ni upal upreti. Bali so se je.

Klemen je to prvo težavo vzel s smehom. Ni se gnal. Na prvi duhovnijski konferenci se je od srca nasmejal. Kljub samotni pridejo tudi razigrane ure v duhovniškem življenju. Župnik Česarek so pripovedovali zgodbe iz svojega semeniškega življenja. Kako je vlekel steklenico vina po vrvi v

V ponedeljek je obiskal Koroško predsednik avstrijske republike dr. Karl Renner. Obiskal je razne kraje na Koroškem, kjer ga je ljudstvo povsod navdušeno pozdravljalo. Najlepši sprejem je bil v Celovcu, kjer je predsednik na slavnostni seji koroške deželne vlade v svojem govoru poudaril, da Avstrija hoče in želi živeti z vsemi sosedi v miru.

V gospodarskem oziru so oblasti postale bolj stroge glede prehrane in gospodarska zbornica opozarja vse, da ne sme nihče prodajati brez nakaznic nobenih stvari, ki so vezane na nakaznice. Gotovo je treba ta korak pozdraviti, vendar bi oblast morala gledati, da je to, kar je na nakaznice oklicano, tudi pravočasno izdano. Sladkor do sedaj že dolgo ni bil na nakaznice takrat, ko so jih ljudje dobili. Jasno je, da si je vsak pomagal, da je prišel do sladkorja. Zmešnjava je bila tudi glede maščob. Dva ali tri mesece niso dobili drugega kakor olje, naenkrat pa ga je zmanjkalo. Bodočnost bo pokazala, kakšne učinke bodo nove odredbe imele.

Ker smo že pri nakaznicah, naj omenimo še to, da imajo oblačilne nakaznice kaj čudne štampiljke. Štampiljka je takale: hauptstadt Klagenfurt. Jasno je, da so od stare štampiljke: Gauhauptstadt odrezali »Gau« in drugo je vse ostalo pri starem. Če že ne zaradi drugega, bi morala mestna občina zaradi svojega ugleda poskrbeti za štampiljke, ki bi bile ne samo za oko, ampak tudi za duha sprejemljive.

Ker pa smo pri mestni občini, naj opozorimo na to, da naj bi se nekdo pobrigal in dal odstraniti že ne vem koliko časa stare plakate, ki mahedrajo raz oglasnih desk kakor beraška »uniforma«. To mestu gotovo ne daje priključnega lica.

Šolska vrata so se zopet odprla in nabudna mladina, ki je preživela počitnice bolj ali manj brezskrbno, ima eno skrb več: hoditi v šolo in se pripravljati za življenje. V ponedeljek so bile šolske maše in mladina sedaj poživlja mestno vrvenje. Povsod jih je dosti: po cestah, cestni železnici in avtobusih. To vam je brbljanja in pripovedovanja o preživljenih počitnicah in prvih vtisih v šoli. Za starše pa pomeni začetek tudi skrb, kajti to stane zopet denar, za katerega danes ni lahko.

prvo nadstropje. Ravno mimo ekonomovega okna.

Vino v semenišču je bilo prepovedano. Samo na gotove čase je prišlo na mizo. Ob praznikih, kadar so škof imeli v stolnici slovesno mašo.

Česarek se vina ni nikoli branil. Zmenil se je pri »Kolovratu« za steklenico dobre črnine. Matevž, ki je služil v gostilni, jo je pozno zvečer prinesel. Česarek je že čakal. Hitro je vrgel vrstico čez okno, Matevž je navel steklenico in Česarek je pričel previdno vleči.

Smola je hotela, da je ekonom skozi okno opazoval vreme. Kljub slabim očem je videl vrstico, ki se je vztrajno premikala navzgor. Segel je po škarpah.

Steklenica se je prizibala do okna. Tedaj so ekonomove roke segle po stekleničinem vratu in prestrigle vrstico.

Preden je legel, si je privoščil kozarec Česarkove črnine. Dobra je bila. Mlasknil je z jezikom in sklenil roke na košatem trebuhu.

Česarek se je med pripovedovanjem smejal na vse grlo. Tudi Klemen se je moral smejati. Česarkov dobrodušni obraz sam je bil vreden smeha.

Tako je Klemen spoznal svoje stare in mlade sobrate ter se pričel vživljati v duhovniško življenje.

Ljudje v hribih so trdnega zdravja. Kar nobenemu se ni dalo umreti. Klemen se je čudil. Sprevidenja ni bilo nobenega. Še župnik so se čudili. Prvi, ki je prosil za zadnjo popotnico, je bil Jelenc iz Zabrekov. Ležal je že dalj časa, pa je kar naprej upal, da se bo vzdignil. Pozno pod noč ga je zgrabilo, toda še se je otepal duhovnika. Roza ga ni poslušala. Sama je rinila do mežnarja v Selce. Ta je koj poklical kaplana.

»Obhajaj, gospod Klemen. Jelenca grabi. Hčer je pritekla, da se mudi.«

SOBOTA, 18. septembra:

7.15 Iz svetovnega tiska.
17.10 Pregled sporeda za prihodnji teden.

NEDELJA, 19. septembra:

7.30 Jutranja glasba s plošč.
17.10 Komentar
19.30 Slovenske narodne pesmi, poje ženski duet

PONEDELJEK, 20. septembra:

7.15 Jutranja glasba.
16.00 Potovanja po svetu,
17.10 Poročila.

TOREK, 21. septembra:

7.15 Poročila in jutranja glasba.
17.10 Poročila.

SREDA, 22. septembra:

7.15 Poročila in jutranja glasba,
17.10 Poročila.

ČETRTEK, 23. septembra:

7.15 Literarna ura.
17.10 Poročila,
19.30 Zvočni tehnik.

PETEK, 24. septembra:

7.15 Jutranja glasba in poročila.
17.10 Poročila.

Radio London - BBC

(Poročila v slovenščini in srbo-hrvaščini)
(Oddaja vsak dan na srednjih valovih 267 m in na kratkih valovih: 30,96 m, 25 m in 19,61 m).

7.45—8.00 poročila in koment. v srbo-hrv.
15.45—16.00 por. in komentar. v srbo-hrv.
21.45—22.15 por. in komentar. v srbo-hrv.
22.15—22.30 poročila in komentarji v slov.

Radio Test - postaja II.

(Slovenske oddaje)

Dnevne oddaje: 7.30 do 8.00; 11.30 do 14.30; 17.30 do 24.00.

Nedeljske oddaje: 7.30 do 8.30; 9.30 do 14.30; 16.30 do 24.00.

Poročila dnevno ob: 7.45; 12.45; 19.45; 23.15.

Postaja oddaja na valu 203,6 metra.

Koncem meseca bo izšel 2. zvezek

„Praktičnega tečaja španščine“

Istočasno bo dogotovljen tudi ponatis 1. zvezka. — Naročila sprejema: PISARNA »KARITAS«, Klagenfurt-Celovec, Völkermarkterstrasse 5/I.

Klemen je bil koj nared. S čudnim trepetom je del v burzo hostijo in sveto olje. Tema v cerkvi ga je čudno opijanih. Mežnar je vzel laterno in tiho sta odšla na pot. Klemen je pričel moliti rožni venec. Mežnar je odgovarjal z globokim, močnim glasom.

Do Zatrekeve je uro hoda. Oddaljeni sicer pošljejo voz, kadar pride kaj takega, toda kaj bo bajtar. Še kimpeža nima, kaj šele voz. Nadlegovati pa tudi ne more sredi noči. Klemen razume.

Noč je lepa, zvezdnata. Hodita sicer hitro, toda v hladu je lahko hoditi. Klemenu še k mari ni. Do jutra bi tako hodil. Z Bogom in s svojimi mislimi. Hodil bi počasnije, da se ni bal. Jelenc bi znal pred njegovim prihodom umreti.

Jelencova bajta je na začetku vasi, malo v bregu. Revna je, majhna okenca mežikajo na cesto kakor pordele oči stare ženske.

Mežnar zavije s poti na stezo in odpre lesa. Okenca so še svetla v bajti. Roza je bila že doma. Domala celo pot je tekla, da je prišla pravočasno.

»Mir tej hiši,« se je zatresel Klemenu glas, ko je stopil čez hišni prag.

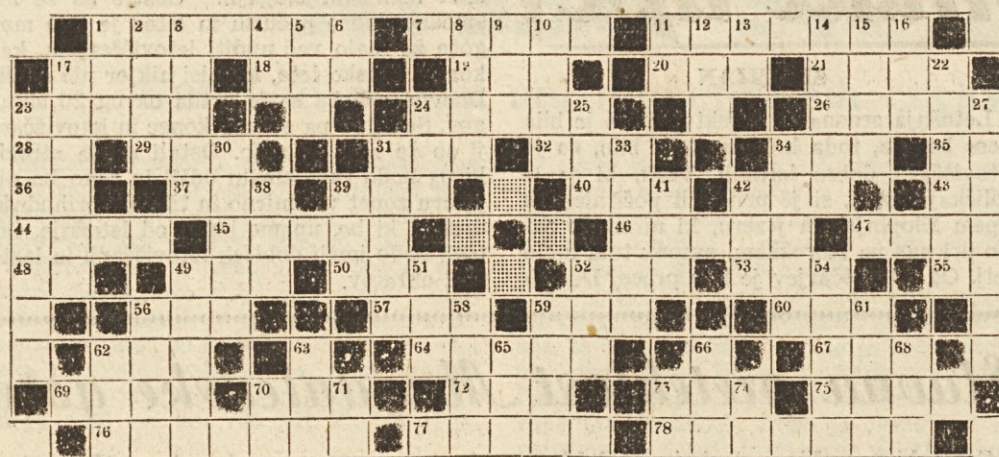
Na mizici, pregrnjeni z belim prtom, sta goreli sveči. Klemen je odložil s prsi sladko breme in stopil v čumnato.

Jelenc je bil res pri koncu. Obrnil je porumenelo glavo proti kaplanu in vzdignil roko.

Prvič v življenju je Klemen videl človeka, ki je že stal v večnosti. Dolgi, blede prsti so se oklepali odeje, velike začudene oči so hotele ujeti še zadnjo večerno tišino.

Klemen je zaprl vrata in vrgel vijoličasto stolo prek ramen. Nato je sedel k postelji.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 arhitektonski pojem, tudi kavarna v Celovcu; 7 v bližini, približno; 11 drugo ime za slap; 17 uhata žival; 18 »ima svojo moč«; 19 velik zločin; 20 skrajšano moško ime; 21 ptič; 23 obdelovati polje; 24 francoski skladatelj; 26 zagon, hitro gibanje; 28 veznik; 29 oče; 31 vrsta gibanja; 32 slovenski pisatelj, tudi drugo ime za Italijana; 34 igralna karta; 35 pevska nota, predlog; 36 prva in enajst dvajseta črka v abecedi; 37 veznik; 39 jeza, mržnja; 40 sladkovodna riba; 42 še neuporabljen; 43 italijanski določni člen; 44 kako? 45 vrsta jedi; 46 slikarska priprava; 47 zgodaj zjutraj; 48 označka za kemično prvino; 49 del voza; 50 vrba žalujka; 52 zimski prijatelj; 53 zamašek pri sodu; 55 vzklík ob bolečini; 56 pod, temelj; 57 umešnost (latinski); 59 ne more govoriti; 60 vrsta glasu; 62 številka; 64 knjiga zemljevidov; 67 kožni izrastek; 69 poltema; 70 droban, koščen; 72 plemo; 73 število; 75 slonov zob; 76 majhna skala; 77 rodbinsko ime koroškega pisatelja, znanega pod imenom »Ziljski«; 78 modrijan iz sv. pisma.

Navpično: 1 strupena žuželka; 2 grška črka; 3 izbrana družba; 4 veznik; 5 velika lesena posoda; 6 kratica evropske denarne enote; 8 žabja noga; 9 votlina, pre-

MALI OGLASI

MARJIV SLOVENEČ želi sprejeti službo oskrbnika ali gospodarskega pomočnika na posestvu brez moškega gospodarja. Je neoznjen, razumen in pošten. Ponudbe na upravo »Koroške Kronike«, pod značko »Marljiv«. 591

POSESTVO NA SPODNJEM KOROŠKEM (zaporno ozemlje)

ki sestoji iz velike hiše v središču mesta (v majhno stanovanje se lahko takoj vseli) in približno 3 oralov obdelane skupno ležeče zemlje, je takoj na prodaj za 90.000 šil. — Ponudbe pod značko: »Takojšnji plačnik«.

Pretrgani stavki so hropeli iz bolnikovih prsi. Klemen je čutil gnilo sapo, ki je napolnjevala čumnato.

Po obhajilu in maziljenju je bolnik obmiroval. Stegnjen, z vijoličastobelimi rokami je strmel v strop.

Jelenc je govoril z večnostjo. Po celi hiši je stala čudna tišina.

Kakor da so hišna vrata vrata v večnost in da so samo prislonsjena.

Noč se je nagnila v jutro, ko se je Klemen vračal. Nazaj grede je šel počasneje. Ogledoval je pot. Seveda, po tej poti voz sploh ne more. Le kako, ko pot visi, da se Bog usmili!

Zjutraj je Jelencu zvonilo. Izdihnil je malo po tretji uri. Smejal se je in njegove zadnje besede so bile: »Kakšen roj, Boštjan!«

Čebele je ljubil bolj kot ljudi.

Klemen je slonel ob oknu in poslušal zvonjenje. Čudno toplo mu je bilo pri srcu.

Jelenc je že pred sodbo božjo. Lahak račun je imel. Nič na svetu ni pustil, razen zvegan bajte, nekaj koza, otrok in grintavega laza.

Bog mu daj v miru počivati!

Tudi pokopaval je Klemen. Ljudi se je kar precej zgrnilo. Črna velika krsta je zgnila v zemljo, Klemen je vrgel tri lopatice prsti na pokrov, pomolil za dušo rajnega in za vse, ki spe na pokopališču in z velikimi koraki odšel v žagrad.

Ljudje so se razšli in pustili gomilo, pod katero se je bajtar Jelenc pogovarjal z mrtvimi.

Zvečer se je Klemen počutil trudnega. Jasno je čutil svoje poslanstvo, ki ga veže na ljudi od rojstva do smrti. Veliko notranje zadovoljstvo mu je bilo zadostno plačilo. Več si ni želel. (Dalje prihodnjič.)

dor; 10 znamka avtomobilov; 11 znano mu je; 12 slavnostna poveljujoča pesem; 13 pevska nota (c); 14 klic; 15 riževo žganje; 16 komad; 17 drugo, pesniško ime za poljedelca; 22 zapuščen travnik; 23 cerkvena upravna enota; 24 zapovrstje, urejenost; 25 kot pri 67 vodoravno; 27 razbojnik; 30 zdravilna rastlina; 31 najpogostejša rastlina; 33 želim; 34 telovadni gib; 38 naslov; 39 drugo ime za smuč; 41 sila; 42 manj kot malo; 49 lepo vedenje; 51 naplačilo; 52 domača žival; 54 poraz, propad; 56 oblika blaga; 58 znameniti gradič v Severni Italiji; 59 upanje; 61 vprašalnica po načinu;

POZORILLO!

Da ustreže potrebi po knjigi, v kateri bi bila opisana slovenska literarna zgodovina (pesniki in pisatelji), bo uprava »Koroške Kronike« izdala odgovarjajočo knjigo. Prosimo vse, ki bi se za knjigo zanimali, da nam to čimprej sporoče. Na knjigo opozarjamo predvsem profesorje in učitelje na dvojezičnih šolah. — Cena knjigi bo od 5 do 7 šilingov.

Naročila pošiljajte na naslov uprave »Koroške Kronike«, Celovec-Klagenfurt, Völkermarkter Ring 25/I.

Dodelitev (delna) živil za 45. dodelitveno dobo

Upravičeni so prejeli:	Kruh			Pš mo 1.530	Meso	Mast	Pšen zdrob	Kos mi. za otroke 2 zar.	Oma za otroke 2 zar.	Stro. nica 500 g	Rozine 250 g
Odrezki nakaznic:	40+ 500 g	1000 g	200 g	800 g	100 g	20 g	100 g	120 g	15 g	300 g	30 g
1 Navadni potrošniki nad 18 let	3	1, 2	4	8, 9 10	5	17					6 7
2 Mladina od 12-18 let	3	1, 2	4	8, 9 10	5	17					6 7
3 Otroci od 6-12 let	3	1, 2	4	8, 9 10	5	17	26	27			7
4 Otroci od 3-6 let	3	1, 2	4		5	17	26	27			7
5 Otroci do 3 let	1				5	17	26			25	7
6 Delni samooskrbovalci z maslom nad 18 let	103	101 102	104	108 109 110							106
7 Mladina od 12-18 let	103	101 102	104	108 109 110							106
8 Otroci od 6-12 let	103	101 102	104	108 109 110			126 127				
9 Otroci od 3-6 let	103	101 102	104				126 127				
10 Otroci do 3 let	101						126			125	
11 Delni samooskrbovalci z mesom in maslo nad 18 let	203	201 202	204								206
12 Mladina od 12-18 let	203	201 202	204								206
13 Otroci od 6-12 let	203	201 202	204				226 227				
14 Otroci od 3-6 let	203	201 202	204				226 227				
15 Otroci do 3 let	201						226			225	
16 Delni samooskrbovalci z mesom maslo in mastjo	303	301 302	304								306
17 Mladina od 12-18 let	303	301 302	304								306
18 Otroci od 6-12 let	303	301 302	304				326 327				
19 Otroci od 3-6 let	303	301 302	304				326 327				
20 Otroci do 3 let	301						326			325	
21 Krušna nakaznica za popolne samooskrbovalce	603 612 615 624		602 614	601 613							605 616
22 Dodatna nakaznica za delavce		703 712 715 724		701 710 713 722	702 714					705 716	706 717 718
23 Dodatna nakaznica za težke delavce		803 815 820 831		801 813 817 829	802 814 818 830					805 826	806 827 828
24 Dodatna nakaznica za najtežje delavce	804 819										
25 Nakaznica za poseje in doječe matere				901 905 902 906			909 910				

Nadalje še dobite:

2800 gramov zgodnjega krompirja na odr. 11E, 23E, 11Jgd, 11K, 23K, 11Klk. 1400 gr zgodnjega krompirja na odr. 607A, 621A, 707S, 721S, 807Sst, 821Sst. Na odrezke, ki so označeni z E, Jgd in Klk 3, 103, 303 in se nanje dobi 400 g kruha, se lahko vzame 250 g kavnih nadomest kov.

Nadalje se bo dobilo na »45E« tedenski odrezek I—IV nakaznice za krompir 43—46 skupno 5600 g zgodnjega krompirja in na »45Klst« tedenski odrezek I—IV nakaznice za krompir 43—46 skupno 2800 g zgodnjega krompirja.

Mali odrezki z nad 50 g kruha, ki so označeni s črko »W« dovoljujejo nakup pšenične moke v razmerju 100 : 75.

Rozine je treba kupiti pri onem trgovcu, pri katerem so bile naročene suhe slive v 44. dodelitveni dobi.